

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Julkaisija VALTIONEUVESTON KANSLIA		KUVAILELEHTI 27.6.2014	
Julkaisun laji Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti		Toimeksiantaja Valtioneuvoston kanslia	
Tekijät Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö (VM)		Toimielimen asettamispäivä 18.10.2012	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Talousnäkymät ja palkanmuodostus Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Tiivistelmä <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston suhdannekatsauksessa 18.6.2014. Uuden hallitusohjelman kirjauksia ei siten ole raportissa voitu vielä huomioida.</p> <p>Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan ansiot nousevat kuluvana vuonna 1,4 % ja kuluttajahinnat 1,3 %. Vuonna 2015 ansiot nousevat arviolta 1,2 %. Palkansaajien yhteenlaskettu käytettävissä olevan reaali-tulo eli ostovoima supistui viime vuonna 1,1 %, mihin vaikutti ennen kaikkea työllisyyden heikkeneminen. Kuluvana vuonna palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman odotetaan supistuvan 0,6 % ansiokasvun hidastuessa. Supistuminen jatkuu myös ensi vuonna valtiontalouden sopeuttamistoimien myötä. Lähivuosina Suomen talouspolitiikan haasteena on se, miten tukea ostovoiman kehitystä samalla kun pidetään huolta suomalaisen tuotannon kilpailukykyä ja julkisen talouden kestävydestä.</p> <p>Suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitaten Suomen tehdateollisuuden kilpailukyky heikentyi viime vuonna kolmatta vuotta peräkkäin, Euroopan komission arvion mukaan reilut kolme prosenttia. Viime vuoden heikkeneminen johtui käytännössä kokonaan euron valuuttakurssin vahvistumisesta, sillä nimelliset yksikkötyökustannukset eivät enää juurikaan kasvaneet kilpailijamaita nopeammin. Tulevina vuosina koko talouden yksikkötyökustannusten kasvuvauhti hidastuu kilpailijamaiden tasalle. Tämä ei kuitenkaan ennusteiden mukaan vielä riitä kääntämään Suomen kustannuskilpailukykyä paranevalle uralle suhteessa muuhun euroalueeseen.</p> <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan kokoonpanoon kuuluvat: Antti Aarnio (STTK), Jorma Antila (Metalliliitto), Jari Haapasalmi (EK), Margareta Heiskanen (KT), Erno Järvinen (MTK), Jarkko Kivistö (SP), Eugen Koev (Akava), Olli Koski (SAK), Petri Malinen (SY), Jussi Mustonen (EK), Seppo Nevalainen (STTK), Hannele Orjala (TK), Helena Pentti (SAK), Seppo Saukkonen (EK), Pekka Sinko (VNK), Pentti Tuominen (VM), Jonna Berghäll (VM), Markus Sovala (VM, pj.), Mikko Spolander (VM, vpj.), Meri Obstbaum (VM, siht.) ja Ilari Ahola (VM, siht.).</p>			
Avainsanat palkanmuodostus, kilpailukyky, ostovoima			
Sarjan nimi ja numero Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 27.6.2014		Kieli Fi	Kokonaissivumäärä 40
Kustantaja Valtioneuvoston kanslia		Julkaisun jakelus Julkaisu PDF:nä: www.vnk.fi/julkaisut Lisätietoja: julkaisut@vnk.fi	
Taitto Valtioneuvoston kanslia, Anja Järvinen		Painopaikka Raportti julkaistaan ainoastaan sähköisesti PDF:nä	Luottamuksellisuus Julkinen

Utgivare STATSRÅDETS KANSLI		PRESENTATIONSBLAD 27.6.2014	
Typ av publikation Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling		Uppdragsgivare Statsrådets kansli	
Författare Sekretariatet för utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen (FM)		Datum då utredningen tillsattes 18.10.2012	
Publikationens namn Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Referat <p>Inkomst- och kostnadsutvecklingsutredningskommissionens uppföljningsrapport om lönebildningen redogör för utvecklingen och utvecklingsutsikterna för inkomsterna, priserna och konkurrenskraften samt löntagarnas köpkraft. Kommissionen utnyttjar finansministeriets konjunkturöversikt i sina uppskattningar. Den prognos som utnyttjats ingår i konjunkturöversikten som finansministeriets ekonomiska avdelning gav ut den 18 juni 2014. Det nya regeringsprogrammet har alltså inte kunnat beaktas i rapporten på grund av tidtabellsskäl.</p> <p>Inkomsterna kommer enligt finansministeriets ekonomiska avdelnings prognos att öka med ca 1,4 procent under innevarande år, konsumentpriserna med ca 1,3 %. År 2015 kommer inkomsterna att öka med 1,2 %. Löntagarnas sammanlagda disponibla reella inkomster, dvs. köpkraft krympte med 1,1 procent i fjol. Detta berodde framför allt på den försvagade sysselsättningen. I år beräknas löntagarnas sammanlagda köpkraft minska med 0,6 procent på grund av den avtagande inkomstutvecklingen. Minskningen fortsätter även nästa år på grund av anpassningen av statsfinanserna. De närmaste årens utmaning för den ekonomiska politiken består i att stöda utvecklingen av köpkraften samtidigt som man värnar om den finländska produktionens konkurrenskraft och den offentliga ekonomins hållbarhet.</p> <p>Priskonkurrenskraften hos den finländska fabriksindustrin försvagades enligt de relativa enhetsarbetskostnaderna i fjol tredje året i rad, med dryga tre procent enligt Europeiska kommissionens uppskattning. Fjolårets försvagning berodde nästan helt på den förstärkta eurokursen, eftersom de nominella enhetsarbetskostnaderna i praktiken inte längre ökade snabbare än i de konkurrerande länderna. Under de kommande åren kommer enhetsarbetskostnaderna inom hela ekonomin att avta till samma nivå som i de konkurrerande länderna. Detta räcker dessvärre inte till att vända Finlands kostnadskonkurrenskraft in på en förbättrande trend i förhållande till det övriga euroområdet.</p> <p>Utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen består av: Antti Aarnio (FTFC), Jorma Antila Metallförbundet), Jari Haapasalmi (Finlands Näringsliv), Margareta Heiskanen (Kommunarbetsgivarna), Erno Järvinen (MTK), Jarkko Kivistö (FB), Eugen Koev (Akava), Olli Koski (FFC), Petri Malinen (FF), Jussi Mustonen (Finlands Näringsliv), Seppo Nevalainen (FTFC), Hannele Orjala (Statistikcentralen), Helena Pentti (FFC), Seppo Saukkonen (Finlands Näringsliv), Pekka Sinko (SRK), Pentti Tuominen (FM), Jonna Berghäll (FM), Markus Sovala (FM, ordf.), Mikko Spolander (VM, vice ordf.), Meri Obstbaum (FM, sekr.) och Ilari Ahola (FM, sekr.).</p>			
Nyckelord lönebildning, konkurrenskraft, köpkraft			
Seriens namn och nummer Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling 27.6.2014		Språk Fi	Sidantal 40
Förläggare Statsrådets kansli		Distribution Publikationen som PDF: www.vnk.fi/julkaisut Ytterligare information: julkaisut@vnk.fi	
Layout Statsrådets kansli, Anja Järvinen		Tryckort Rapporten publiceras endast elektroniskt som PDF-fil	Sekretessgrad Offentlig

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	9
1 SUHDANNEKUVA VUOSILLE 2014–2016	10
Yleinen talouskehitys	10
Ajankohtainen työllisyystilanne	11
2 ANSIOKEHITYS	15
Palkat	15
Palkankorotussopimusten luokittelu.....	17
3 HINNAT JA OSTOVOIMA	20
Hinnat	20
Palkansaajien ostovoima	21
4 TALOUDEN KILPAILUKYKY	24
Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella	24
Kustannuskilpailukyky	26
Muut koko talouden kilpailukyvyn indikaattorit	30
Kilpailukyky ja tulonmuodostus.....	31
LIITE 1 Muutoksia veroissa ja etuuksissa	36
LIITE 2 Koko talouden yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain	38

TIIVISTELMÄ

Kansainvälisen talouden kasvu on hitaasti palautumassa teollisuusmaissa ja euroalue on kääntynyt hitaaseen kasvuun. Suomen taloudellinen tilanne sen sijaan odottaa edelleen käännettä parempaan. BKT on supistunut jo kaksi vuotta peräkkäin ja myös kuluvan vuoden ensimmäinen neljänneksen aikana kokonaistuotanto laski. Työllisyyden vuoden 2012 lopussa alkanut heikkeneminen on hidastunut viime kuukausina. Tästä huolimatta ei ole konkreettisia merkkejä siitä, että työllisyystilanne vielä lähikuukausina olennaisesti paranisi. Työllisyyden paranemisenäkymiä varjostavat tulevina vuosina työmarkkinoiden lisääntyneet rakenneongelmat.

Nimelliset ansiot kohosivat viime vuonna 2,2 %, josta 1,4 prosenttiyksikköä selittyy sopimuskorotuksilla ja 0,8 prosenttiyksikköä muilla tekijöillä, ml. palkkaliukumalla. Tulevina vuosina sopimuskorotukset noudattavat hyvin kattavasti viime syksynä solmittua työllisyys- ja kasvusopimusta. Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennusteen mukaan ansiot nousevat kuluvana vuonna 1,4 %, josta sopimuskorotusten osuus on 0,7 prosenttiyksikköä. Vuonna 2015 sopimuskorotusten vaikutuksen arvioidaan jäävän 0,5 prosenttiin, mutta ansioiden nousevan kuitenkin 1,2 %. Kuluttajahintojen odotetaan kohoavan kuluvana vuonna 1,3 % ja inflaatio kiihtyy maltillisesti ensi vuonna noin 1,7 prosenttiin. Välillisen verotuksen kiristyminen näkyy merkittävästi etenkin tänä mutta myös ensi vuonna kuluttajahintojen nousussa.

Palkansaajien yhteenlaskettu käytettävissä olevan reaalitytö eli ostovoima supistui viime vuonna 1,1 %, mihin vaikutti ennen kaikkea työllisyyden heikkeneminen. Kuluvana vuonna palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman odotetaan supistuvan 0,6 % ansiokehityksen hidastuessa. Supistuminen jatkuu myös ensi vuonna valtiontalouden sopeuttamistoimien myötä. Lähivuosina Suomen talouspolitiikan yhtenä haasteena onkin se, miten tukea ostovoiman kehitystä samalla kun pidetään huolta suomalaisen tuotannon kilpailukykyä ja turvataan julkisen talouden kestävyys.

Suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitaten Suomen tehdateollisuuden kilpailukyky heikentyi viime vuonna kolmatta vuotta peräkkäin, Euroopan komission arvion mukaan reilut kolme prosenttia. Viime vuoden heikkeneminen johtui käytännössä kokonaan euron valuuttakurssin vahvistumisesta, sillä nimelliset yksikkötyökustannukset eivät enää juurikaan kasvaneet kilpailijamaita nopeammin. Yksikkötyökustannusten kasvun lisäksi Suomen vaihtosuhte on heikentynyt ja välituotteiden kautta tulevat kustannuspaineet ovat kasvaneet, mikä on heikentänyt yritysten edellytyksiä toimia kannattavasti ja tuottaa Suomelle arvonlisäystä eli talouskasvua. Tulevina vuosina koko talouden yksikkötyökustannusten kasvuvauhti hidastuu kilpailijamaiden tasalle ja vaihtosuhteen heikkeneminen pysähtyy. Tämä ei kuitenkaan ennusteiden mukaan vielä riitä kääntämään Suomen kustannuskilpailukykyä paranevalle uralle suhteessa muuhun euroalueeseen.

1 SUHDANNEKUVA VUOSILLE 2014–2016

Yleinen talouskehitys

Kansainvälisen talouden kasvu on hitaasti palautumassa teollisuusmaissa. Erityisesti Euroalueen ulkopuolisten teollisuusmaiden elpyminen on ollut nopeahkoa, joskin näidenkin maiden kohdalla kasvuluvut ovat maltilliset verrattuna aikaisempien taantumien jälkeisiin ajankohtiin. Euroalue on kääntynyt hitaaseen kasvuun, mutta kasvuvauhtia rajoittaa monien jäsenvaltioiden heikko kilpailukyky sekä julkisen velan korkea taso. Suomen taloudellinen tilanne sen sijaan odottaa edelleen käännettä parempaan. BKT on supistunut jo kaksi vuotta peräkkäin ja myös kuluvan vuoden ensimmäinen neljänneksen aikana kokonaistuotanto laski.

Valtiovarainministeriön kansantalouselämyksen ennuste pitää sisällään maltillisen käänteeseen parempaan ja kuluvana vuonna Suomen bruttokansantuote kasvaa vain 0,2 %. Vaimean kasvun taustalla on nettoviennin positiivinen kontribuutio sekä yksityisen kulutuksen lievä lisääntyminen. Tarjonnan puolelta tarkasteltuna teollisuustuotannon alamäki jatkuu vielä kuluvan vuoden, mutta palvelutuotanto kääntyy jo vajaan prosentin kasvuun. Tuotannon puolella on myös positiivisia merkkejä ja esimerkiksi teollisuudessa uusien tilausten arvo on lisääntynyt edellisiin kuukausiin verrattuna jo puolen vuoden ajan.

Yksityiset investoinnit laskevat edelleen vuositasolla, mutta ne kääntyvät kasvuun tämän vuoden kuluessa. Alkuvuoden aikana yksityinen kulutus on ollut yllättävän vahvaa ottaen huomioon heikon reaaliainekasvun sekä kuluttajien odotukset tulevasta. Ennusteissa yksityinen kulutus lisääntyy tänä vuonna 0,4 % ja julkinenkin kulutus kasvaa hieman. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen. Työttömyysasteen vuosikeskiarvo nousee 8,5 prosenttiyksikköön ja työllisten määrä alenee 0,2 prosentilla. Pitkäaikaistyöttömyys on nousussa ja työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat estävät tilanteen nopean paranemisen. Hintapaineet ovat maltilliset ja inflaatio jää 1,3 prosenttiin. Nimellisten ansioiden arvioidaan kasvavan 1,4 prosenttia vuonna 2014 ansiotasoindeksillä mitattuna.

Vuoden 2015 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 %. Kaikki kysyntäerät julkisia investointeja lukuun ottamatta vaikuttavat talouskasvuun positiivisesti. Kotitalouksien reaalitulojen kehitys jää edellisvuotista heikommaksi ja yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu edelleen hyvin vaimeana. Tarjonnan puolella sekä teollisuuden että palveluiden tuotanto nousee noin puoleltoista prosentilla. Työttömyysaste pysyy likimain kuluvan vuoden tasolla huolimatta taloudellisen aktiiviteetin piristymisestä. Inflaatioksi ennustetaan 1,7 %, ja siitäkin veromuutosten vaikutus on hieman alle puoli prosenttiyksikköä. Ansioiden nousu jää 1,2 prosenttiin. Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,6 %, jota voidaan historiallisen kehityksen perusteella pitää alhaisena kasvuna. Suomen talouden alhaiseen kasvupotentiaaliin vaikuttavat demografiset tekijät, tuotantorakenteessa tapahtuneet muutokset ja investointien vaimeus.

Taulukko 1 Keskeiset ennusteluvut 18.6.2014 (VM)							
	2013	2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	194	2,8	-1,0	-1,3	0,2	1,4	1,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	77	6,2	-0,7	-3,3	-1,4	3,5	4,6
Kokonaistarjonta	271	3,8	-0,9	-1,5	-0,3	1,9	2,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	76	2,8	-0,2	-1,3	-0,5	4,6	4,8
Kulutus	159	1,9	0,4	-0,3	0,3	0,3	1,0
yksityinen	109	2,5	0,3	-0,8	0,4	0,3	1,1
julkinen	50	0,5	0,5	0,8	0,1	0,5	0,7
Investoinnit	37	5,8	-0,8	-4,0	-2,5	2,8	3,3
yksityiset	31	6,3	-1,2	-5,6	-2,9	3,7	4,5
julkiset	5	2,6	1,7	6,7	0,2	-2,1	-4,0
Kokonaiskysyntä	272	3,8	-0,6	-1,3	-0,8	1,9	2,4
kotimainen kysyntä	196	4,2	-0,8	-1,3	-0,9	0,9	1,4
		2011	2012	2013	2014**	2015**	2016**
Palvelut, määrän muutos, %		3,1	0,7	-1,0	0,7	1,5	2,0
Koko teollisuus, määrän muutos, %		-0,6	-5,3	-2,4	-2,1	1,4	2,1
Työn tuottavuus, muutos, %		1,0	-1,4	0,6	0,5	0,9	1,0
Työlliset, muutos, %		1,1	0,4	-1,1	-0,2	0,4	0,7
Työllisyysaste, %		68,6	69,0	68,5	68,5	68,9	69,5
Työttömyysaste, %		7,8	7,7	8,2	8,5	8,4	8,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		3,4	2,8	1,5	1,3	1,7	1,9
Ansiotasoindeksi, muutos, %		2,7	3,2	2,2	1,4	1,2	1,5
Vaihtotase, mrd. euroa		-2,7	-2,8	-1,9	-0,6	0,2	0,4
Vaihtotase, % BKT:sta		-1,5	-1,4	-1,0	-0,3	0,1	0,2
Lyhyet korot (Euribor 3 kk), %		1,4	0,6	0,2	0,3	0,6	1,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		3,0	1,9	1,9	1,8	2,2	2,7
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		55,1	56,7	58,4	58,9	58,3	58,0
Veroaste, % BKT:sta		43,6	44,0	45,4	45,8	46,1	46,3
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		-1,0	-2,2	-2,5	-2,6	-1,6	-1,1
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		-3,4	-3,8	-3,7	-3,7	-2,3	-1,9
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta		49,3	53,6	56,9	59,9	61,1	61,6
Valtionvelka, % BKT:sta		42,2	43,6	46,3	48,9	49,4	49,4

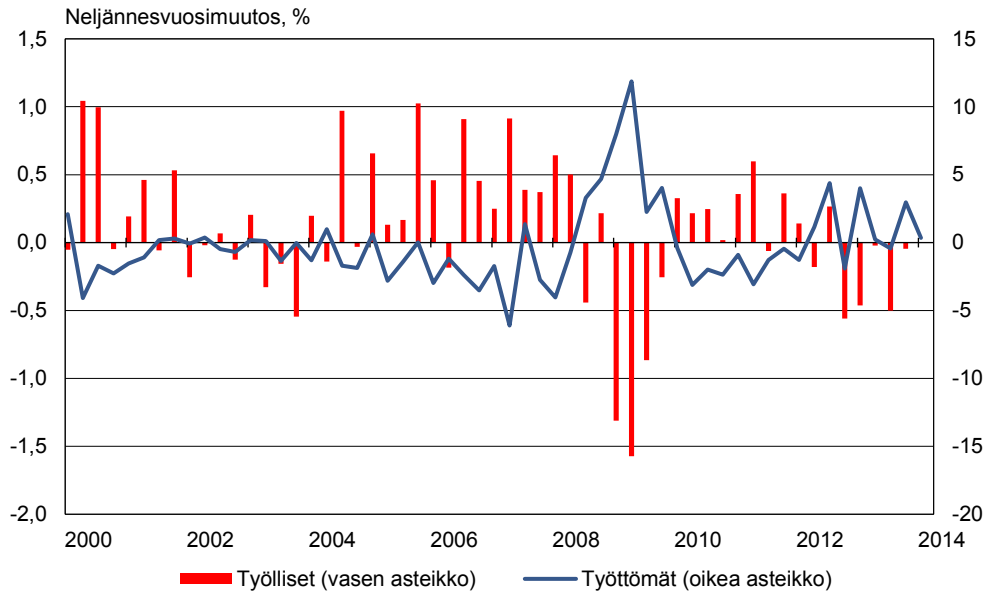
Ajankohtainen työllisyystilanne

Työllisyyden vuoden 2012 lopussa alkanut heikkeneminen on hidastunut viime kuukausina. Vaikka työllisyyden ennakoitaan alkavan hitaasti parantua tämän vuoden lopulla, työllisten määrä jää koko vuonna 0,2 % viime vuotta alemmalle tasolle. Työttömyys työvoimatutkimuksen mukaan on kasvanut jo miltei kahden vuoden ajan ja sen arvioidaan jatkavan kasvuaan ku- luvana vuonna. VM:n kansantalousosaston ennuste vuoden 2014 työttömyysasteelle on 8,5 %.

Työvoimatutkimuksen (TK) mukainen työttömyys on noussut muutaman viime vuoden ajan huomattavasti vähemmän kuin työvoimatoimistoihin rekisteröityneiden työttömien määrä (TEM). Tilastointitekijöiden lisäksi ilmiön taustalla on osaltaan nk. piilotyöttömyys, eli aktiivi- sestä työnhausta luopuminen suhdannenäkymien heikkouden vuoksi. Tämä on huolestuttava kehityssuunta siksi, että työnhausta luopuneiden työllistyminen on kasvun käynnistyessä epä- todennäköisempää kuin niiden jotka aktiivisesti etsivät töitä.

Työttömyystilastojen välinen ero on viime kuukausina hieman tasaantunut ja sen ennakoidaan alkavan supistua ennustejaksolla, kun yhä useammat TE-toimistoihin rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista alkavat etsiä aktiivisesti töitä suhdannetilanteen parantuessa. Tämä voi tarkoittaa sitä, että virallinen työttömyys (TK) pysyy pitkään korkeana, vaikka rekisteröityjen työttömien määrä alkaisi kasvun käynnistyttyä laskea.

Kuvio 1. Työllisyys ja työttömyys

Lähde: Tilastokeskus, kausitasoitus Suomen Pankki

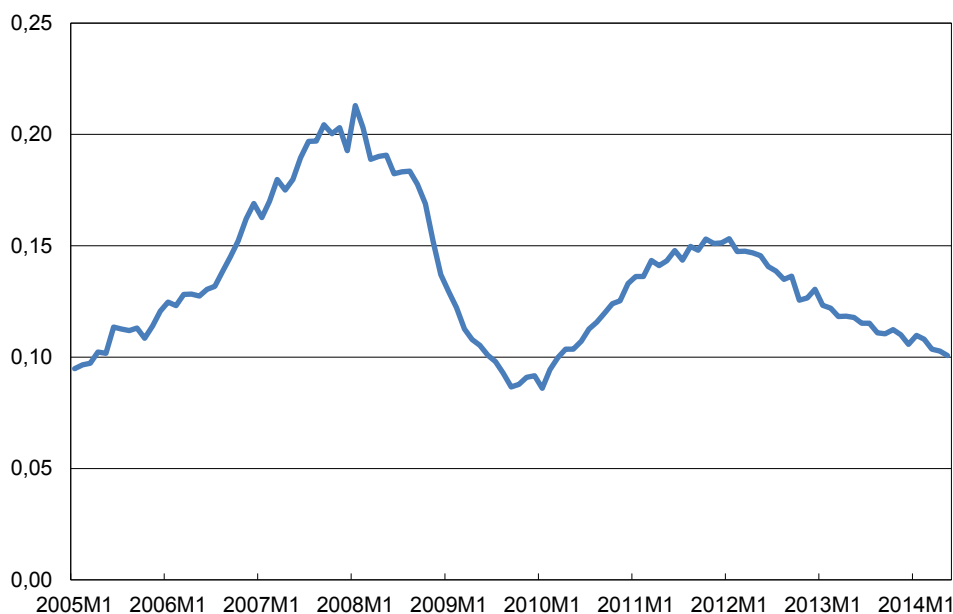
Vaikka työllisyystilanteen heikkenemisen pahin vaihe näyttää olevan ohi, ei toisaalta ole konkreettisia merkkejä siitä, että tilanne vielä lähikuukausina olennaisesti paranisi. Työllisyysodotukset ovat edelleen negatiivisia, eikä avoimien työpaikkojen määrä ole vielä lähtenyt kasvamaan. Työllisyyskehityksen arvioidaan olevan lähivuosina hyvin vaisua. Työllisyyden paranemisenäkymiä varjostavat työmarkkinoiden lisääntyneet rakenneongelmat. Työpaikkojen avoinna olon kesto on pidentynyt ja pitkäaikaistyöttömyys kasvanut. Lisäksi rakennemuutoksen seurauksena havaitaan selviä yhteensopivuusongelmia työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen välillä niin alueellisesti kuin ammatillisestikin.

Taloukasvun työllistävyyttä heikentää ennustejaksolla viime vuosien historiallisen heikko tuotavuuskehitys. Yritysten ennakoidaan pyrkivän tulevassa suhdannekäänteessä ensisijaisesti parantamaan kannattavuuttaan ennen kuin nähdään laajemmassa määrin uusia rekrytointejä. Työllisyystilanne alkaa ennusteen mukaan parantua vasta vuonna 2015. Työllisten määrän kasvu jää kuitenkin edellä mainituista syistä vaatimattomaksi, 0,4 prosenttiin. Työllisyyden paraneminen on vielä vuonna 2016 hidasta huolimatta laaja-alaisemmasta tuotannon kasvusta. Työllisten määrä kasvaa tuolloin 0,7 prosenttia. Samat syyt, jotka hidastavat työllisyyden parantumista lähivuosina, vaikuttavat myös siihen, että työttömyyden aleneminen on lähivuosina hidasta. Työttömyysaste pysyy koko ennustejaksokauden ajan yli kahdeksassa prosentissa.

Työmarkkinoiden suhdannetilannetta voidaan arvioida tarkastelemalla avoimien työpaikkojen suhdetta työttömiin työnhakijoihin (kuviokuva 2). Avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin on pienentynyt jo kahden viime vuoden ajan taloukasvun hidastuessa. Tämä tarkoittaa työmarkkinoiden kireyden vähenemistä. Mitä matalampi tämä suhdeluku on, sitä helpompaa yrityksillä on tällöin löytää työntekijöitä, sillä työnhakijoita on runsaasti yhtä vakanssia kohti. Vastaavasti, työttömien työnhakijoiden työnsaantimahdollisuudet heikkenevät, kun avoimista paikoista kilpailee suuri joukko työnhakijoita.

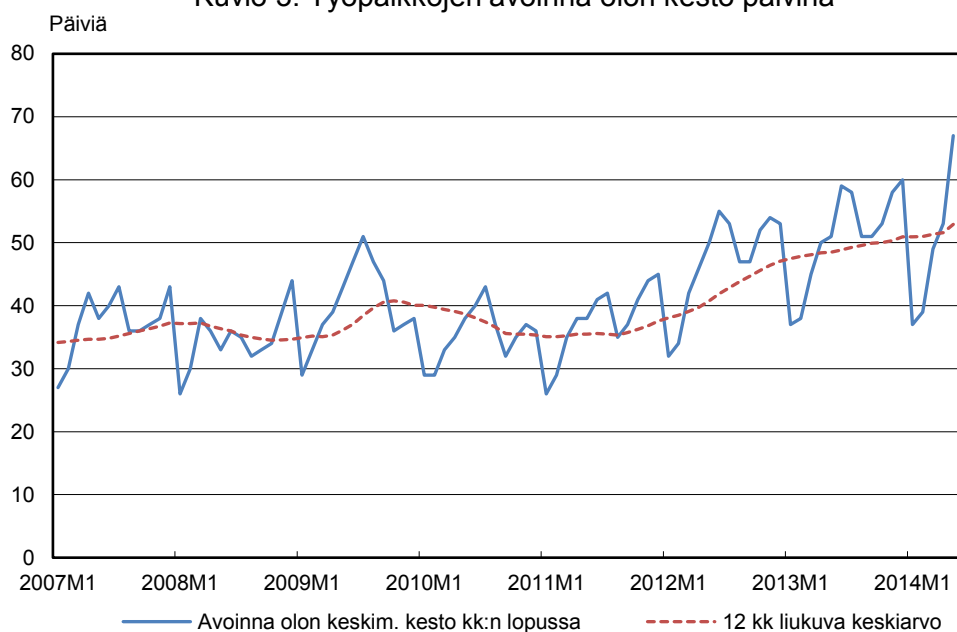
Vaikka yritysten mahdollisuudet löytää työntekijöitä ovat suhdannemielessä parantuneet viimeisen reilun vuoden ajan, niin työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto on samanaikaisesti selvästi pidentynyt (kuvio 3). Tämä viittaa siihen, että vaikka yhtä avointa työpaikkaa kohti on ollut runsaammin työvoimatoimistoihin rekisteröityneitä työttömiä työnhakijoita, niin työnantajien on ollut hankalampaa löytää heidän joukostaan sopivaa työntekijää.

Kuvio 2. Työmarkkinoiden kireys: avoimet työpaikat työttömää työnhakijaa kohden

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Kuvio 3. Työpaikkojen avoinna olon kesto päivinä

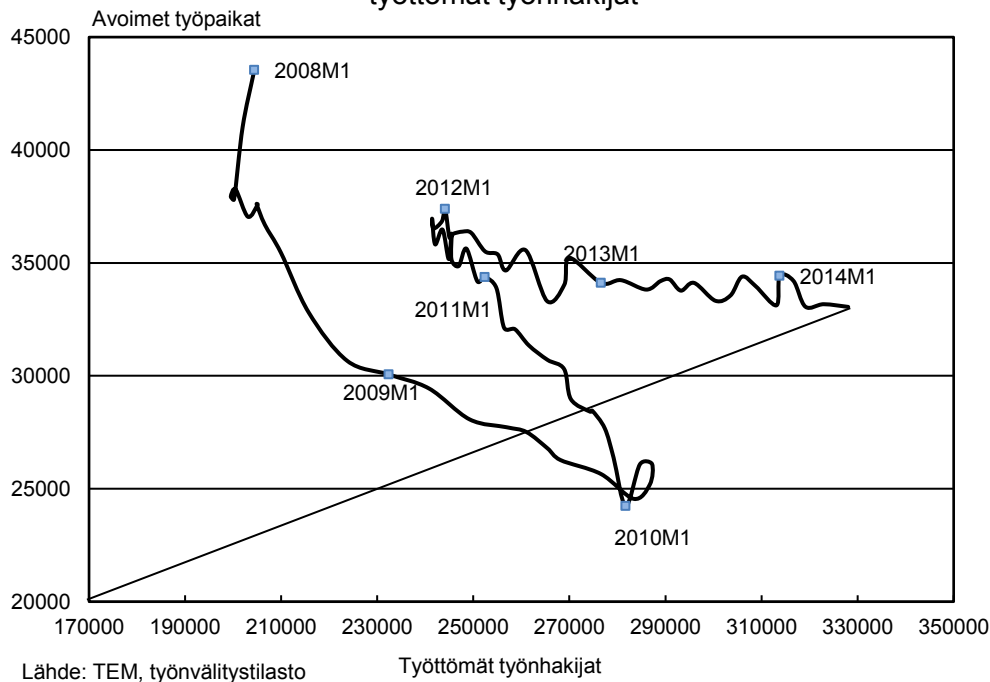

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Yhteensopivuusongelmat ovat ilmeisiä, kun tarkastellaan kuviota 4¹. Verrattaessa nykytilannetta esimerkiksi vuoden 2009 puoliväliin sekä avoimien työpaikkojen että työttömien työnhakijoiden määrä on lisääntynyt. Jos työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ei ole ongelmia, avointen työpaikkojen lisääntymisen pitäisi vähentää työttömien työnhakijoiden määrää, mutta nyt näin ei ole käynyt. Viimeisen kahden vuoden ajan avointen työpaikkojen määrä on vähentynyt vain hieman, mutta työttömien määrä on noussut voimakkaasti, siirtäen kuvion 4 käyrää yhä loitommas vasemmasta alanurkasta. Tällaisen siirtymän katsotaan yleisesti merkitsevän, että työmarkkinoiden toimivuus heikkenee. Tämä on huolestuttavaa siksi, että tällöin lisääntyy myös riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun.

Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien lisääntymisen taustalla on voimakas talouden rakennemuutos, jossa uudet työpaikat syntyvät eri aloille ja alueille kuin mistä niitä on tuhoutunut. Huolestuttavaa nykytilanteessa on, että työmarkkinoiden kyky tuottaa uusia työsuhteita on heikentynyt, mikä uhkaa kääntää rakenteellisen työttömyyden kasvuun. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat heikentävät talouskasvun työllistävyttä ja vaimentavat osaltaan työllisyyden lähivuosien kasvunäkymiä.

Kuvio 4. Työmarkkinoiden yhteensopivuus: avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat

1 nk. Beveridge-käyrä, josta käytetään myös nimitystä UV-käyrä, missä U viittaa työttömyyteen (unemployment) ja V avoimiin työpaikkoihin (vacancies).

2 ANSIOKEHITYS

Palkat

Vuonna 2013 ansiotasoindeksin nousu hidastui, kun marraskuussa 2011 neuvotellun raamisopimuksen toisen vuoden korotus oli ensimmäistä korotusta matalampi. Sopimuspalkkaindeksin nousun hidastumiseen viime vuonna vaikutti osaltaan myös raamisopimukseen vuonna 2012 sisältyneen kertaerän ansioita kohottavan vaikutuksen poistuminen. Nimelliset ansiot nousivat ansiotasoindeksillä mitattuna 2,2 prosenttia viime vuonna. Sopimuspalkkojen nousu oli 1,4 % ja muut tekijät (mm. palkkaliukuma) nostivat ansiotasoindeksiä 0,8 %. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus kasvoi, sillä vuosina 2009–2012 niiden osuus oli keskimäärin 0,5 %.

Vuosina 2014 ja 2015 ansiotaso kehittyi työmarkkinaosapuolten viime vuoden syksyllä neuvotteleman työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisesti. Yksityisellä sektorilla 88 % palkansaajista on työllisyys- ja kasvusopimuksen piirissä. Kunta-alalla sekä valtion ja kirkon sopimusaloilla kattavuus on 100 %. Kaikkiaan noin 93 % palkansaajista on sopimuksen piirissä. Sopimuksen ulkopuolelle jäivät muun muassa rakennusteollisuuden, elintarviketeollisuuden, sekä viestintä- ja logistiikka-alan työntekijät. Pääosalle sopimuksen ulkopuolelle jääneistä aloista on kuitenkin neuvoteltu kustannusvaikutuksiltaan työllisyys- ja kasvusopimuksen mukainen ratkaisu.

Työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaan ensimmäinen sopimuskorotus on suuruudeltaan 20 euroa kuukaudessa, ja se astuu voimaan neljän kuukauden kuluttua sopimuksen alkamisesta. Toinen sopimuskorotus on 0,4 %, ja se astuu voimaan 12 kuukauden kuluttua ensimmäisestä korotuksesta. Kolmannesta sopimuskorotuksesta ja sen ajankohdasta keskusjärjestöt neuvottelevat 15. kesäkuuta 2015 mennessä. Mikäli toisen kauden korotuksista ei päästä sopimukseen, sopimukset on mahdollista irtisanoa alakohtaisesti päättymään ensimmäisen kauden jälkeen.

Ensimmäiset työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaiset sopimukset tulivat voimaan marraskuun 2013 alussa. Näitä olivat esimerkiksi teknologiateollisuuden alat, joilla palkantarkistusten toteutustavasta, ajankohdasta ja suuruudesta voidaan sopia paikallisesti. Monilla muilla aloilla uudet työ- ja virkaehtosopimukset astuivat voimaan kevään 2014 aikana vanhojen sopimusten päättyessä. Siten myös korotusten toteutumisajankohdissa on eroavuuksia.

VM:n kansantalousosaston ennusteen mukaan työllisyys- ja kasvusopimus nostaa sopimuspalkkoja ensimmäisenä vuonna keskimäärin 0,7 % ja toisena n. 0,5 %. Ansiokehitysennusteessa oletetaan muiden tekijöiden kuin sopimuspalkkojen kohottavan ansioita reilut puoli prosenttia molempina vuosina. Nimellisten ansioiden arvioidaan näin ollen kasvavan 1,4 % vuonna 2014 ja 1,2 % vuonna 2015 ansiotasoindeksillä mitattuna. Tämä ansiotason nousu on huomattavasti 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä ei ole yllättävää hitaan talouskasvun ja vaisun työllisyyskehityksen oloissa. VM:n kansantalousosaston ennusteessa maltillisen ansioiden nousun oletetaan jatkuvan vuonna 2016 ja ansioiden kasvavan 1,5 %.

Työllisyys- ja kasvusopimukseen liittyy myös joukko hallituksen toimenpiteitä. Niitä ovat vuoden 2014 tuloveroasteikkoihin tehtävä 1,5 prosentin inflaatiotarkistus 100 000 euron tuloihin asti ja vuodelle 2014 aiotun kilometrikorvauksen lisäkirstyksen peruminen. Lisäksi väylämaksut puolitetaan ja tavaraliikenteen ratavero poistetaan vuosien 2015–2017 ajaksi. Työttömyysturvan osalta puolestaan taataan 300 euron suojaosa ja työttömyyspäivärahan omavastuu-aikaa lyhennetään seitsemästä päivästä viiteen päivään.

Kuviossa 5 on kuvattu VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2014 ennusteen mukainen ansiokasvu vuosina 2001–2016 sekä ansiotasoindeksillä että kansantalouden tilinpidon keskiansiokasvulla mitattuna. Taulukossa 2 on puolestaan eritelty ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansiokasvun mukainen ansiokasvu työnantajasektoreittain sekä jaettu muutos sopimuspalkkoihin ja muihin tekijöihin.

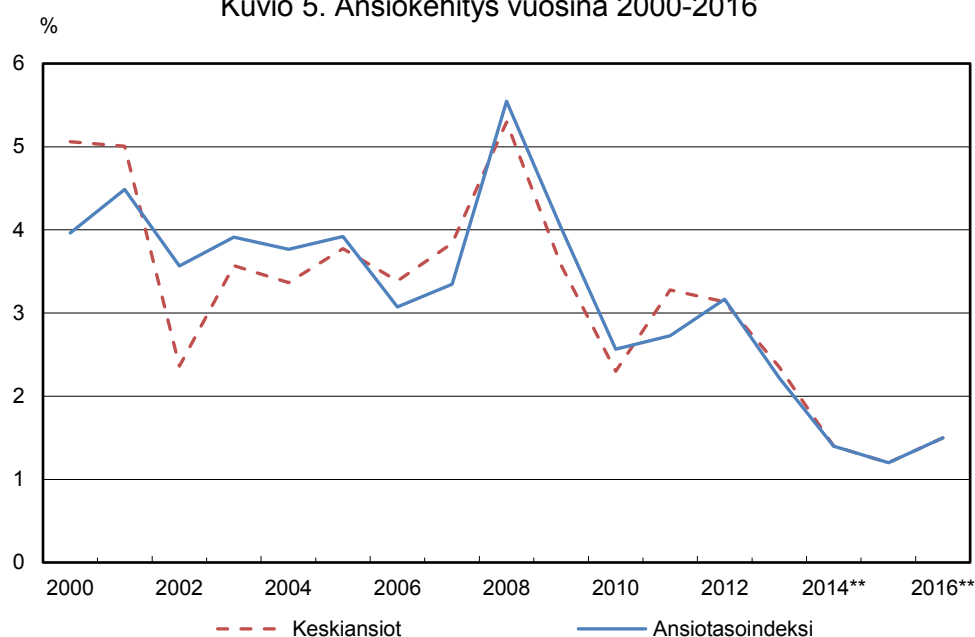
Taulukko 2 Ansiokasvu vuosina 2012–2014							
	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %		Edellisen vuoden ensimmäisestä neljänneksestä, %	
	2012	2013*	2014**	IV/2012	IV/2013*	I/2013	I/2014*
Ansioindeksi	3,2	2,2	1,4	2,8	2,0	2,3	1,8
Sopimuspalkkaindeksi	2,9	1,4	0,7	2,4	1,3	1,5	1,1
Muut tekijät	0,3	0,8	0,7	0,4	0,7	0,8	0,7
Yksityinen sektori	3,0	2,4		2,7	2,1	2,6	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	2,9	1,4		2,4	1,1	1,7	1,1
Muut tekijät	0,1	1,0		0,3	1,0	0,9	0,8
Teollisuus	2,5	2,7		2,3	2,0	3,1	1,6
Sopimuspalkkaindeksi	2,7	1,3		2,1	0,8	1,6	0,8
Muut tekijät	-0,2	1,4		0,2	1,2	1,5	0,8
Valtio	3,9	2,0		3,8	1,8	2,0	2,3
Sopimuspalkkaindeksi	2,7	1,5		2,8	1,5	1,2	1,9
Muut tekijät	1,2	0,5		1,0	0,3	0,8	0,4
Kunnat	3,6	1,7		2,8	1,9	1,2	1,0
Sopimuspalkkaindeksi	3,0	1,5		2,3	1,6	0,9	0,7
Muut tekijät	0,6	0,2		0,5	0,3	0,3	0,3
Säännöllisen ansiokasvun¹⁾ kehitys vuosina 2012–2014							
	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %		Edellisen vuoden ensimmäisestä neljänneksestä, %	
	2012	2013*	2014**	IV/2012	IV/2013*	I/2013	I/2014*
Säännöllisen ansioindeksi	3,1	2,5		2,8	2,3	2,6	1,8
Sopimuspalkkaindeksi	2,6	1,8		2,2	1,6	1,9	1,1
Muut tekijät	0,5	0,7		0,6	0,7	0,7	0,7
Yksityinen sektori	3,0	2,6		2,8	2,3	2,8	1,9
Sopimuspalkkaindeksi	2,5	1,8		2,1	1,4	2,1	1,1
Muut tekijät	0,5	0,8		0,7	0,9	0,7	0,8
Teollisuus	2,9	2,6		2,8	1,9	3,0	1,6
Sopimuspalkkaindeksi	2,3	1,7		1,7	1,2	2,0	0,8
Muut tekijät	0,6	0,9		1,1	0,7	1,0	0,8
Valtio	3,6	2,4		3,4	2,2	2,4	2,3
Sopimuspalkkaindeksi	2,3	1,8		2,4	1,9	1,6	1,9
Muut tekijät	1,3	0,6		1,0	0,3	0,8	0,4
Kunnat	3,3	2,2		2,5	2,3	1,7	1,0
Sopimuspalkkaindeksi	2,9	1,9		2,2	2,1	1,4	0,7
Muut tekijät	0,4	0,3		0,3	0,2	0,3	0,3

1) Säännöllisen ansiokasvun indeksi ei sisällä kertaeriä ja tulospalkkioita.

Lähde: Tilastokeskus, ATI 2010=100, SANI 2010=100, ennuste VM

Kuvio 5. Ansiokehitys vuosina 2000-2016

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM

Palkankorotussopimusten luokittelu

Palkankorotussopimusten luokittelussa on tarkasteltu kesäkuussa 2014 voimassa olevien palkkaratkaisujen rakennetta. Tarkasteltuja työ- ja virkaehtosopimuksia on ollut runsaat 400 ja niiden piirissä yhteensä 1 435 000 palkansaajaa, joista kunnissa 430 000, valtiolla 80 000 ja yksityisellä sektorilla 925 000 palkansaajaa. Viimeisen vuoden aikana eli kesäkuun 2013 ja kesäkuun 2014 välisenä aikana solmituista työ- ja virkaehtosopimuksista pääosa solmittiin työmarkkinakeskusjärjestöjen lokakuussa 2013 solmiman työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisesti. Näiden sopimusten lisäksi raportissa² ovat mukana muut kesäkuun 2013 ja kesäkuun 2014 välisenä aikana sovitut palkkaratkaisut.

Työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisesti solmituissa uusissa työ- ja virkaehtosopimuksissa koko sopimuskauden pituus on pääosin 2,5–3 vuotta, niin että sopimukset päättyvät pääosin lokakuun 2016 ja tammikuun 2017 välisenä aikana. Työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaan palkkaratkaisut ovat pituudeltaan pääosin kaksi vuotta. Ensimmäisen sopimusjakson ensimmäinen sopimuskorotus on euro- tai senttimääräinen ja toinen sopimuskorotus prosentuaalinen. Korotukset toteutetaan yleiskorotuksina ja niihin luetaan palkantarkistusten lisäksi kustannusvaikutteiset työehtojen muutokset. Toisen sopimusjakson palkkaratkaisun osalta keskusjärjestöt sopivat kesäkuussa 2015 toisen jakson palkkaratkaisun kustannusvaikutuksesta ja toteutusajankohdasta. Mikäli toisen jakson sopimuskorotusta koskevissa neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen 15.6.2015 mennessä, työehtosopimusten osapuolilla on oikeus irtisanoa sopimuksensa päättymään ensimmäisen sopimusjakson loppuun.

Syksyllä 2013 käydyissä sopimusaloakohtaisissa neuvotteluissa saavutettiin neuvottelutulokset pääosin keskusjärjestösopimuksen mukaisina. Uudet työ- ja virkaehtosopimukset astuivat voimaan kullakin alalla edellisen sopimuksen päättymisen jälkeen. Näin ollen uuden sopimuskauden alkamisajankohta vaihteli pääosin syksyn 2013 ja kevään 2014 välillä. Palkkaratkaisujen

2 TUKUSETO on julkaissut palkankorotusten luokittelusta erillisen raportin 27.6.2014.

tason osalta alakohtaiset sopimukset solmittiin työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisina, mutta palkkaratkaisujen rakenteen osalta sovittiin myös alakohtaisista sovelluksista.

Palkankorotuksia on tarkasteltu palkkaratkaisuittain siten, että kullekin työ- ja virkaehtosopimuksen palkkaratkaisulle on määritelty palkankorotuksen tyyppi ottamalla huomioon palkkaratkaisu kokonaisuutena eli kaikki sopimuskaudelle sovitut palkankorotukset. Näin ollen kullakin sopimuslajilla on tarkasteltu kaikkia sopimuskaudelle sovittuja korotuksia yhteensä, riippumatta siitä, kuinka monta korotuskertaa sopimuskaudelle sisältyi. Useimmissa sopimuksissa korotuskertoja oli kaksi, mutta eräissä sopimuksissa niitä oli vain yksi tai joissakin kolme. Palkankorotusten luokka on määritelty sen mukaan, mitä sopimuksessa on sovittu. Näin ollen luokittelussa ei oteta huomioon sitä, miten palkkaratkaisu käytännössä, esimerkiksi yritys- ja työpaikkatasolla, on toteutettu.

Kesäkuussa 2014 voimassa olevissa palkkaratkaisuissa valtaosalle eli 84 prosentille palkansaajista sovittiin pelkästään yleiskorotus. Kahdelle prosentille palkansaajista sovittiin yleiskorotuksen lisäksi paikallinen korotuserä. Runsaalla kymmenesosalla eli 13 prosentilla palkansaajista palkankorotusten suuruudesta ja kohdentamisesta tuli päättää yritystasolla, mutta sopimus sisälsi perälaudan palkankorotusten maksamisesta yleiskorotuksena, jos paikalliseen sopimukseen ei päästä. Kunnissa valtaosalle eli 94 prosentille palkansaajista sovittiin pelkästään yleiskorotus tai muu keskitetty korotus ja kuudelle prosentille yleiskorotuksen lisäksi paikallinen korotuserä. Valtiolla kaikille palkansaajille sovittiin pelkästään yleiskorotus.

Yksityisellä sektorilla 78 prosentilla palkansaajista sovittiin pelkästään yleiskorotus. Viidesosalle eli 21 prosentille palkansaajista sovittiin palkkaratkaisu, joka ei sisältänyt korotuksen suuruutta tai kustannusvaikutusta, vaan niistä tuli sopia liittojen ohjeiden mukaan yritystasolla. Mikäli paikalliseen sopimukseen ei päästy, sopimus sisälsi perälaudana palkankorotusten maksamisen yleiskorotuksena. Viimeksi mainittuun palkankorotusluokkaan on luettu teknologiateollisuuden työntekijöitä, toimihenkilöitä ja ylempiä toimihenkilöitä, tietotekniikan palvelualaa, suunnittelu- ja konsultointialaa sekä mekaanisen metsäteollisuuden työntekijöitä koskevat palkkaratkaisut. Niiden mukaisesti palkkaratkaisusta neuvotellaan paikallisesti, jolloin sovittavia asioita ovat palkankorotusten toteutustapa, ajankohta ja suuruus. Mikäli paikallista ratkaisua ei saavuteta, palkankorotukset toteutetaan yleiskorotuksena.³

---

³ Työnantaja- ja ammattiliittojen kyselyjen mukaan valtaosassa teknologiateollisuuden työpaikoista oli neuvoteltu palkankorotusten suuruudesta, toteutustavasta tai ajankohdasta. Metalliliiton kyselyn mukaan 82 prosentille työntekijöistä maksettiin talven 2014 palkankorotus yleiskorotuksena maaliskuussa ja 13 prosentille tätä aikaisemmin. Teknologiateollisuus ry:n vastaavan kyselyn mukaan 71 prosentille työntekijöistä maksettiin yleiskorotus maaliskuussa; toimihenkilöillä vastaava osuus oli 74 prosenttia ja ylemmillä toimihenkilöillä 62 prosenttia.

Taulukko 3 Palkankorotusten luokittelu kesäkuussa 2014 voimassa olevissa palkkaratkaisuissa, %				
Palkankorotuksen luokka	Kunnat	Valtio	Yks. sektori	Kaikki
1. Korotuksesta sovitaan paikallisesti (ilman perälautaa) Työ- tai virkaehtosopimus ei määrää palkankorotuksen suuruutta tai kustannusvaikutusta, jolloin yritys- ja työpaikkatasolla päätetään kokonaisuudessaan sekä palkankorotuksen suuruudesta että sen kohdentamisesta.	0	1	1	1
2. Korotuksesta sovitaan paikallisesti (perälautana korotuksen suuruus) Palkankorotusten suuruudesta ja kohdentamisesta päätetään yritys- tai työpaikkatasolla, mutta työ- tai virkaehtosopimus sisältää perälaudan korotusten suuruudesta siltä varalta, että paikalliseen sopimukseen ei päästä.	0	0	0	0
3. Korotuksesta sovitaan paikallisesti (perälautana korotuksen suuruus ja/tai yleiskorotus) Palkankorotusten suuruudesta ja kohdentamisesta päätetään yritys- tai työpaikkatasolla, mutta työ- tai virkaehtosopimus sisältää perälaudan korotusten suuruudesta ja/tai palkkojen yleiskorotuksesta tai yksilöllisestä vähimmäiskorotuksesta siltä varalta, että paikalliseen sopimukseen ei päästä.	0	0	21	13
4. Kustannusvaikutus Työ- tai virkaehtosopimus määrää palkankorotuksen keskimääräisen kustannusvaikutuksen, jonka puitteissa korotus voidaan yritys- ja työpaikkatasolla jakaa yksilöllisesti. Sopimus voi sisältää myös takuun yksilöllisen korotuksen vähimmäissuuruudesta siltä varalta, että paikalliseen sopimukseen ei päästä.	0	0	0	0
5. Yleiskorotus ja paikallinen erä Työ- tai virkaehtosopimus määrää liitto- tai sopimusalatasolla sovitun kollektiivisen korotuksen, joka voi olla samansuuruinen yleiskorotus kaikille tai muu kollektiivinen korotus, ja lisäksi yritys- tai työpaikkakohtaisen erän, jonka jakamisesta päätetään paikallisesti. Sopimus voi sisältää myös takuun yksilöllisen korotuksen vähimmäissuuruudesta siltä varalta, että paikalliseen sopimukseen ei päästä.	6	0	0	2
6. Yleiskorotus Työ- tai virkaehtosopimus määrää liitto- tai sopimusalatasolla sovitun kollektiivisen korotuksen, joka voi olla samansuuruinen yleiskorotus kaikille tai muu kollektiivinen korotus, eikä sisällä yritys- tai työpaikkatasolla päätettäviä tai yksilöllisesti kohdennettavia eriä.	94	99	78	84
Yhteensä	100	100	100	100
Palkansaajien määrä, 1 000 henkilöä	430	80	925	1 435
* Palkankorotusten perälauta kuvaa menettelytapaa, jos palkankorotusten suuruudesta tai kohdentamisesta ei päästä paikallisesti sopimukseen.				

3 HINNAT JA OSTOVOIMA

Hinnat

Kuluttajahinnat kohosivat vuonna 2013 keskimäärin 1,5 % kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Vuoden aikana inflaatio pysytteli varsin tasaisesti runsaassa puolessatoista prosentissa loppukesään saakka, mutta elokuusta alkaen havaittiin jonkin verran alkuvuotta hitaampaa inflaatiota. Heikkona pysynyt kotimainen taloustilanne on osaltaan johtanut siihen, että kuluttajahintojen nousu hidastui Suomessa alkuvuoden 2014 aikana. VM:n kansantalousosaston ennuste on, että kuluttajahinnat kohoavat kuluvana vuonna keskimäärin noin 1,3 %.

Vaimea talouskehitys on välittynyt hintaindeksiin muun muassa energiahyödykkeiden halpe-
nemisen kautta. Lisäksi tuore-elintarvikkeiden pitkään jatkunut reipas hintojen nousu kääntyi
alkuvuonna laskuun vuodentakaiseen verrattuna. Toisaalta palveluiden hintakehityksessä ei
ole ollut vielä havaittavissa hidastumisen merkkejä maltillisesta palkkaratkaisusta huolimatta.
Syynä tähän on, että esimerkiksi vuokrat ovat jatkaneet tasaista nousuaan, terveyspalveluis-
sa on ollut merkittäviä hinnankorotuksia ja matkaviestinpalveluiden hinnat ovat kääntyneet
aiemman kireän kilpailutilanteen hellittämisen myötä huomattavaan nousuun. Vuoden alussa
kiristettiin jälleen useita välillisiä veroja ja ne näyttävät menneen hyödykkeiden hintoihin odo-
tetusti. Tupakkaveron korotus tosin näkyy indeksissä vasta toukokuusta lähtien. Arvio on, että
välillisen verotuksen kiristyminen aiheuttaa noin 0,5 prosenttiyksikön nousupaineen kuluva-
vuoden inflaatioon.

Vuoden 2015 kuluttajahintojen keskimääräiseksi vuosimuutokseksi ennustetaan 1,7 %. Kuluva
vuotta nopeampaa inflaatiota puoltaa myönteisempi taloustilanne ja sen myötä mm. korko-
jen kääntymisen nousuun. Lisäksi useat valmisteverot kiristyvät jälleen v. 2015. Tupakka- ja
makeisveron sekä energiaverojen kiristysten arvioidaan kiihdyttävän inflaatiota yhteensä noin
0,2 prosenttiyksikköä. Vuoden 2016 alusta suunnitellun ajoneuvoveron kiristykseen noin 0,3–0,4
prosenttiyksikön vaikutus kuitenkin jakautunee veroteknisistä syistä puoliksi jo vuodelle 2015.
Muutoin kustannuspaineet ovat maltilliset mm. aiempaa hillitymmän palkka- ja yksikkötyökus-
tannuskehityksen sekä kansainvälisillä raaka-ainemarkkinoilla odotuksien mukaan laskussa ole-
vien hintojen myötä. Ennusteperiodin lopulla, vuoden 2016 inflaatioksi odotetaan noin 1,9 %.

Euroalueen yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitattuna Suomen kuluttajahinnat kohoavat
noin 1,5 prosenttia kuluvana vuonna. Suomen inflaatiouauhti v. 2014 on tuntuvasti euroalueen
keskimääräistä vauhtia nopeampi, koska euroalueen kuluva vuoden keskimääräiseksi kulut-
tajahintojen nousuksi ennustetaan 0,8 %. Ensi vuonna inflaatiouauhtien ero kapenee hu-
omattavasti. VM:n kansantalousosaston ennuste Suomen yhdenmukaistetuksi inflaatioksi on
1,4 % ja Euroopan komission ennuste euroalueen inflaatioksi 1,2 %. Ennusteperiodin lopulla
Suomen yhdenmukaistetulla hintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan pysyvän maltillisena
noin 1,4 prosentissa.

Taulukko 4 Kuluttajahintaindeksi toukokuussa 2014				
	2013/2012		5–2014/5–2013	
	Vuosi-inflaatio (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)	Viim. 12 kk muutos (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)
Kokonaisindeksi	1,5	1,5	0,8	0,8
Elintarvikkeet ja alkoholitonnomat juomat	5,3	0,7	-1,5	-0,2
Alkoholijuomat ja tupakka	2,2	0,1	3,3	0,2
Vaatetus ja jalkineet	-1,2	-0,1	-1,5	-0,1
Asuminen, vesi, sähkö ja muut	0,3	0,1	1,0	0,2
Kalusteet, kodinkoneet, kodinhoito	1,5	0,1	0,7	0,0
Terveys	1,8	0,1	4,2	0,2
Liikenne	1,3	0,2	-0,4	0,0
Viestintä	-6,7	-0,2	1,8	0,0
Kulttuuri ja vapaa-aika	0,5	0,1	0,6	0,1
Koulutus	2,8	0,0	5,0	0,0
Ravintolat ja hotellit	4,4	0,3	2,6	0,2
Muut tavarat ja palvelut	0,3	0,0	2,3	0,2

Lähde: Tilastokeskus

Palkansaajien ostovoima

Kaikkien palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima kääntyi laskuun viime vuonna. Ostovoiman arvioidaan edelleen heikkenevän sekä tänä että ensi vuonna. Vasta vuonna 2016 ostovoiman supistuminen pysähtyy taloudellisen aktiviteetin ja työllisyystilanteen kohenemisen myötä.

Palkansaajien kannalta merkittävimmän tuloerän muodostaa kansantalouden palkkasumma. Palkkasumman kasvu pysyy vaimeana vielä tänä ja ensi vuonna heikon työllisyyskehityksen ja maltillisten palkankorotusten takia. Maltillisen palkkaratkaisun täysimääräiset vaikutukset työllisyyteen näkyvät viiveellä. Siihen kuinka nopeasti työvoiman kysyntä reagoi työvoimakustannuksissa tapahtuviin muutoksiin vaikuttavat esim. vientisektorin osalta myös yritysten odotukset kansainvälisen talouden elpymisestä. VM:n kansantalousosaston suhdanne-ennusteen mukaan työllisten lukumäärä kääntyy varovaiseen nousuun ensi vuonna.

Vuoden 2009 finanssikriisin jälkeen julkisen talouden velka suhteutettuna kokonaistuotantoon on lisääntynyt tuntuvasti ja sen arvioidaan ylittävän Vakaus- ja kasvusopimuksessa asetettu 60 prosentin raja-arvo vuonna 2015. Talouspolitiikan yhdeksi tavoitteeksi onkin asetettu velkasuhteen nousun pysäyttäminen. Julkisen talouden rahoitusasemaa on pyritty vahvistamaan verotusta kiristämällä ja hillitsemällä julkisten menojen kasvua. Toimenpiteiden vaikutukset ovat heijastuneet myös palkansaajien ostovoimaan.

Työn verotuksen kiristymistä on valtion toimesta pyritty hillitsemään, minkä vuoksi valtiontalouden rahoitusasemaa vahvistavissa toimenpiteissä ovat tähän mennessä tehdyissä päätöksissä painottuneet kulutukseen kohdistetut verot. Välillisen verotuksen perustemuutokset heikentävät palkansaajien ostovoimaa yleisen hintatason kohoamisen kautta lähivuosina. Tänä vuonna kulutuksen verotus kiristyy mm. tupakka-, alkoholi- ja sähköveron kautta. Muutosten yhteisvaikutuksena inflaatio nopeutuu 0,5 prosenttiyksiköllä. Vuonna 2015 välillisen verotuksen perustemuutosten korotusten vaikutus jää 0,3–0,4 prosenttiyksikköön. Veromuutoksista huolimatta kuluttajahintojen nousu jää lähivuosina totuttua hitaammaksi. Tähän vaikuttavat tavanomaista

heikommin kehittyvä taloudellinen aktiviteetti ja maltilliset palkankorotukset. Kuluttajahinnat nousevat keskimäärin puolitoista prosenttia vuosina 2014–2016.

Viime vuosina palkkatulojen verotuksen kiristymiseen ovat myötävaikuttaneet sosiaaliturvamaksujen korotukset ja kunnallisveroasteen nousu. Työeläkemaksu nousi 0,8 prosenttiyksikköä vuoden 2014 alussa ja palasi aiemmin sovitulle maksu-uralle viime vuoden korotustauon jälkeen. Palkansaajien ostovoimaan työeläkemaksun nousu vaikuttaa työntekijämaksun kautta, joka oli puolet kokonaiskorotuksesta eli 0,4 prosenttiyksikköä. Vuosille 2015 ja 2016 on sovittu 0,4 prosenttiyksikön suuruiset työeläkemaksun korotukset, jotka jakautuvat niin ikään puoliksi työntekijän ja työnantajan kesken.

Hallitus päätti kevään 2014 kehysriihessä, että vuonna 2015 ansiotuloverotusta kiristetään jättämällä ansiotasoa- ja inflaatiotarkistukset tekemättä. Progressiivisen tuloveroasteikon ylimmän tuloluokan raja alennetaan 90 000 euroon ja tuloluokan voimassaoloa jatketaan vuoteen 2018 saakka. Toisaalta verotusta kuitenkin kevennetään perus- ja työtulovähennyksiä korottamalla. Vuonna 2016 valtionverotuksessa tuloveroasteikkoon oletetaan tehtävän inflaatiotarkistus, jotta verotus ei kiristyisi yleisen hintatason nousun myötä. Ajanjaksolla 2015–2016 veroperusteiden muutokset ml. vakuutetun sotumaksut heikentävät ostovoiman kehitystä noin 0,5 prosenttiyksiköllä vuodessa.⁴

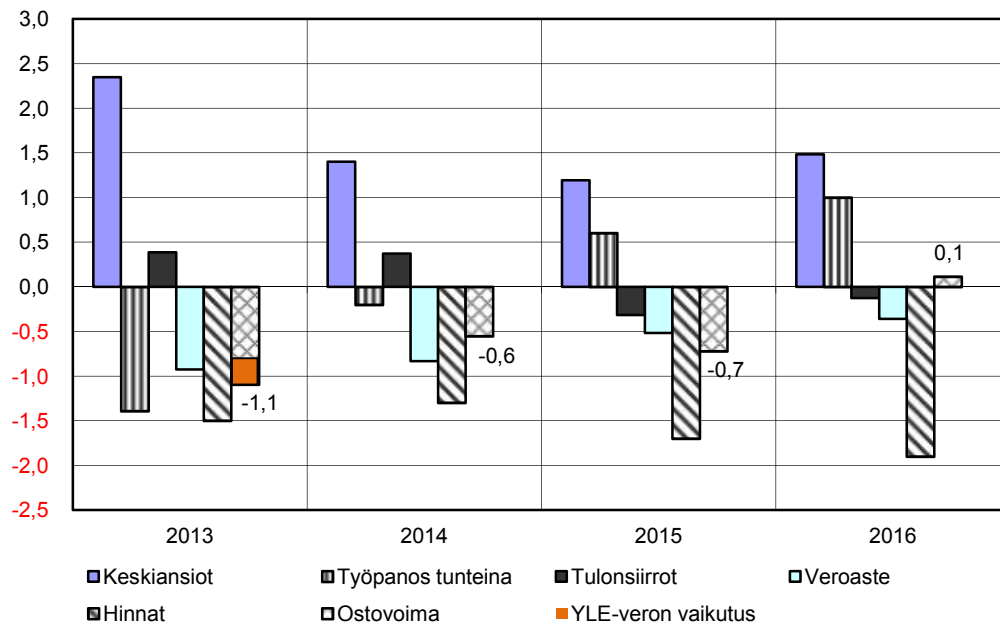
Palkkatulojen ja verotuksen lisäksi oheisessa laskelmassa otetaan huomioon työttömyysturvaan, lapsilisiin, asumistukeen, sairaanhoitokorvauksiin, sairausvakuutuspäivärahoihin, kunnalliseen toimeentulotukeen, vanhempainrahaan, hoitotukeen ja työterveyshuoltoon liittyvät tulonsiirrot. Palkansaajien osuus edellä mainituista tulonsiirroista vaihtelee tulolajeittain. Lapsilisiin ja työttömyysturvaan kohdistuvien menoleikkauksien seurauksena palkansaajien saamat tulonsiirrot supistuvat vuonna 2015.

Taloudellisen aktiviteetin ja hyvinvoinnin kasvun kannalta ostovoiman kehitys on keskeisessä roolissa. Eläkeläisten lukumäärän lisääntymisestä huolimatta palkansaajien ostovoima on jatkossakin keskeisessä asemassa yksityisen kulutuksen kehityksen kannalta. Suomen kaltaisen pienen avotalouden tapauksessa kansainväliseen erikoistumiseen ja vaihdantaan perustuvassa maailmassa kestävä taloudellinen hyvinvointi edellyttää sitä, että kansantalouden ulkoiseen tasapainoon vaikuttava kilpailukyky on kunnossa. Lähivuosina Suomen talouspolitiikan yhtenä haasteena onkin se, miten tukea ostovoiman kehitystä samalla kun pidetään huolta suomalaisen tuotannon kilpailukykyä ja turvataan julkisen talouden kestävyys. Avainasemassa ovat rakenteelliset uudistukset, joilla voidaan lisätä ja tehostaa talouden työvoimaresurssien käyttöä. Samat tekijät, jotka vaikuttavat pidemmän aikavälin kasvun edellytyksiin vaikuttavat myös ostovoiman kehitykseen.

---

4 Pääministeri Stubbin hallituksen 19.6.2014 julkaistuun hallitusohjelmaan sisältyviä ostovoimaan vaikuttavia toimia ei ole vielä huomioitu tässä laskelmassa. Toimet on kuitenkin sisällytetty luetteloon liitteessä 1.

Kuvio 6. Palkansaajien ostovoiman muutos (%) ja osatekijöiden vaikutus (%-yks.)

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM (18.6.2014)

Taulukko 4 Kaikkien palkansaajien käytettävissä oleva reaalitytö

	2013*	2013*	2014**	2015**	2016**
	milj. €	Muutos edellisestä vuodesta, %			
1. Keskiansiot		2,3	1,4	1,2	1,5
2. Palkkasumma	81 706	0,9	1,2	1,8	2,5
3. Tuloverot, lopullinen	25 116	3,1	3,1	2,9	3,3
4. Palkkasumma tuloverojen jälkeen	56 590	0,0	0,4	1,3	2,1
5. Saadut tulonsiirrot tuloverojen jälkeen	4 020	6,2	6,0	-3,3	0,3
6. Työtulot tuloverojen ja tulonsiirtojen jälkeen	60 610	0,4	0,7	1,0	2,0
- josta YLE-veron osuus		-0,4	0,0	0,0	0,0
7. Kuluttajahintaindeksi		1,5	1,3	1,7	1,9
8. Palkansaajien käytettävissä oleva reaalitytö		-1,1	-0,6	-0,7	0,1
9. Työlliset palkansaajat, tuhatta henkeä	2 190	-1,2	-0,3	0,4	0,7
10. Käytettävissä oleva reaalitytö palkansaajaa kohti		0,1	-0,3	-1,1	-0,5
11. Tehdyt työtunnit, milj. tuntia	3 491	-1,4	-0,2	0,6	1,0
12. Käytettävissä oleva reaalitytö työtuntia kohti		0,3	-0,4	-1,3	-0,9

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM (18.6.2014)

4 TALOUDEN KILPAILUKYKY

Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella

Suomen talouden heikosta kehityksestä huolimatta palkansaajakorvaukset⁵ palkansaajaa kohden kohosivat vuonna 2013 noin 2,1 %, vaikka kehitys olikin maltillisempaa kuin vuosina 2011–2012. Viime vuonnakin palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden kohosivat Suomessa 0,5 prosenttiyksikköä euroalueen keskimääräistä vauhtia nopeammin. Tiedot ilmenevät taulukosta 6, jossa esitetään Suomen ja euroalueen tiedot työvoimakustannusten, tuottavuuden ja yksikkötyökustannusten kehityksestä vuosina 2009–2015.⁶ Ennustevuosien osalta tiedot ovat Euroopan komission toukokuun 2014 ennusteen mukaisia ja saattavat siten poiketa muista tämän raportin ennusteluvuista, jotka ovat VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2014 suhdanne-ennusteen mukaisia. Komission ennusteen mukaan Suomen palkansaajakorvausten kasvu palkansaajaa kohden hidastuu kuluvana ja ensi vuonna noin puoleentoista prosenttiin. Tällöin kasvu jää 0,2–0,3 prosenttiyksikköä euroalueen kasvua hitaammaksi.

Euroalue								Keskimäärin		Yhteensä	
	2009	2010	2011	2012	2013e	2014e	2015e	99-13	14e-15e	99-13	14e-15e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	1,5	1,9	2,1	1,8	1,6	1,7	1,9	2,3	1,8	40,0	3,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,6	0,1	-0,1	0,1	0,0	--	--	-0,2	--	-2,5	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,1	1,7	2,2	1,8	1,6	--	--	2,4	--	43,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-2,6	2,5	1,3	0,0	0,4	0,9	1,0	0,6	1,0	9,8	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	4,3	-0,6	0,8	1,9	1,2	0,7	0,9	1,6	0,8	27,5	1,7

Suomi								Keskimäärin		Yhteensä	
	2009	2010	2011	2012	2013e	2014e	2015e	99-13	14e-15e	99-13	14e-15e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,3	1,8	3,2	3,5	2,1	1,5	1,6	3,1	1,5	57,4	3,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,6	-0,8	0,1	0,1	-0,1	--	--	-0,2	--	-3,2	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,9	2,6	3,1	3,3	2,2	--	--	3,3	--	62,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-6,1	3,4	1,3	-1,1	-0,1	0,4	0,7	0,9	0,6	14,9	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	9,0	-1,6	1,9	4,6	2,2	1,1	0,9	2,1	1,0	37,0	1,9

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähde: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (toukokuu 2014).

Tuottavuus työntekijää kohden on kohonnut Suomessa rahaliiton aikana keskimäärin euroaluetta nopeammin. Vuonna 2011 tuottavuuskehitys oli hieman keskiarvoa nopeampaa, mutta kehitys kääntyi negatiiviseksi vuonna 2012. Viime vuonna tuottavuus ei näyttäisi enää merkittävästi supistuneen ja kuluvana vuonna sen ennakoitaan kääntyvän hienoisesti kasvuun. Tuottavuuskehityksen ennakoitaan kuitenkin jäävän tulevana vuosina, kuten ensi vuonna, aiempaa vaisummaksi.

5 Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut

6 Liitteessä 3 vastaavat tiedot on esitetty myös valikoiduille joukolle muita euromaita.

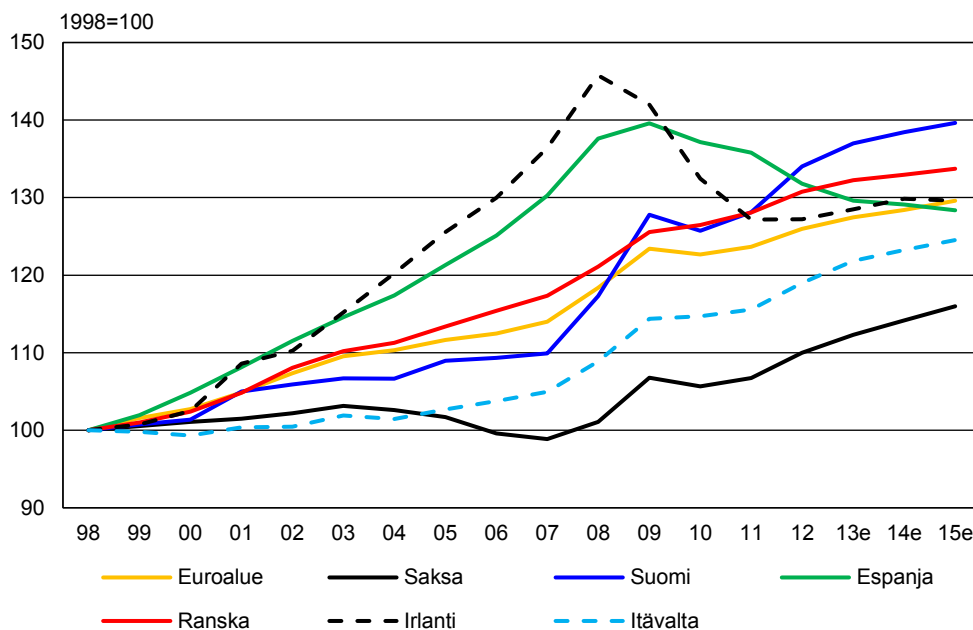

Tuottavuuden heikkoon kehitykseen vaikuttaa yhtäältä heikko suhdannetilanne. Toisaalta syy on teollisuuden rakenteen muutoksessa. Historiassa ripeän tuottavuuskasvun toimiala elektroniikkateollisuus on vähentänyt tuotantoa Suomessa tuntuvasti viime vuosina. Sen tilalle ei kuitenkaan ole syntynyt uutta nopean tuottavuuden kasvun toimialaa eikä muiden toimialojen tuottavuuskehitys ole pystynyt kompensoimaan elektroniikkateollisuuden vaikutuksen hiipumista. Tämä kehitys johtaa siihen, että ainakin lähivuodet tuottavuuskasvu koko kansantaloudessa jää aiempaa hitaammaksi.

Palkansaajakohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden suhteen avulla voidaan laskea yleisin kustannuskilpailukyvyyn indikaattori eli nimelliset yksikkötyökustannukset. Kun tuottavuus kehittyy palkansaajakorvauksia nopeammin, yksikkötyökustannukset alenevat. Viime vuosina yksikkötyökustannukset ovat kohonneet Suomessa euroalueen keskimääräistä vauhtia nopeammin ja komissio arvioi näin tapahtuvan vielä kuluvana vuonna. Sen sijaan ensi vuonna Suomen yksikkötyökustannusten kasvun arvioidaan hidastuvan euroalueen keskiarvon tasolle. Yhteensä yksikkötyökustannukset ovat nousseet Suomessa rahoituksen aikana euroaluetta enemmän, vaikka Suomessa tuottavuuskehitys on ollut euroaluetta nopeampaa.

Euroopan komission ennustama yksikkötyökustannusten kehitys vuodelle 2014 vastaa VM:n kansantalousosaston ennustetta. Sen sijaan vuodelle 2015 komissio ennustaa jonkin verran ripeämpää yksikkötyökustannusten kasvua kuin VM:n kansantalousosasto. Ennuste-eroista huolimatta on ilmeistä, että jo toteutunut kehitys erityisesti vuosina 2007–2012 viittaa kilpailukyvyyn heikentymiseen suhteessa euroalueeseen. Tämän voi nähdä myös kuviosta 7, jossa esitetään koko talouden yksikkötyökustannusten kumulatiivinen kehitys euroalueella ja eräissä jäsenmaissa euroaikana, vuosina 1998–2015. Suomen yksikkötyökustannukset kasvoivat huomattavasti euroalueen keskiarvoa ripeämmin vuosina 2008–2009 ja siten niiden kumulatiivinen kasvu ylitti euroalueen kumulatiivisen kasvun vuonna 2009. Vuosina 2011–2013 ero euroalueeseen kasvoi entisestään. Komission ennusteen mukaan Suomen yksikkötyökustannusten kasvu hidastuu kuluvana ja ensi vuonna suunnilleen euroalueen tasalle. Maltillisista palkkaratkaisuista huolimatta Suomen kustannuskilpailukyky ei siten ole kääntymässä paranevalle uralle suhteessa muuhun euroalueeseen.

Kuvio 7. Koko talouden yksikkötyökustannusten kehitys 1998–2015

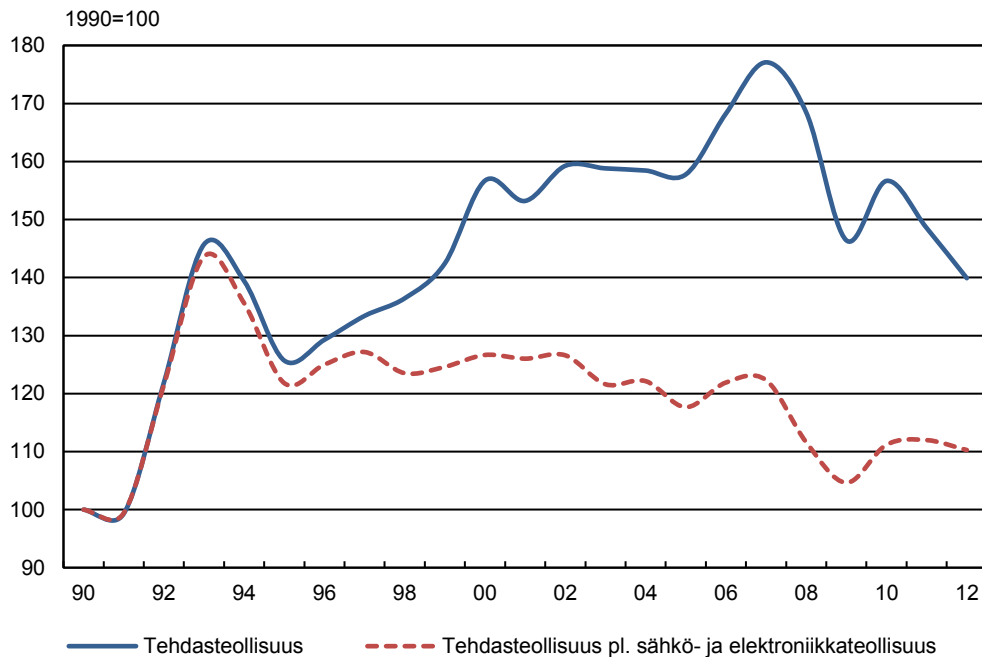

Lähde: Eurostat, ennuste Euroopan komissio, VM

Kustannuskilpailukyky

Edellä esitetyn yksinkertaisen euroalueen yksikkötyökustannusvertailun jälkeen siirrytään kilpailukyyn arviointiin samassa valuutassa laskettujen suhteellisten yksikkötyökustannusten avulla. Tämä tehdasteollisuuden, eli kansainväliselle kilpailulle avoimen sektorin, kilpailukykyindikaattori huomioi sekä Suomelle relevanttien kilpailijamaiden kustannuskehityksen että valuuttakurssien vaikutukset.

Kuvio 8. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori

Kilpailukyky paranee, kun käyrä nousee.

Lähde: BIS, The Conference Board, Euroopan komissio, OECD, Tilastokeskus, VM

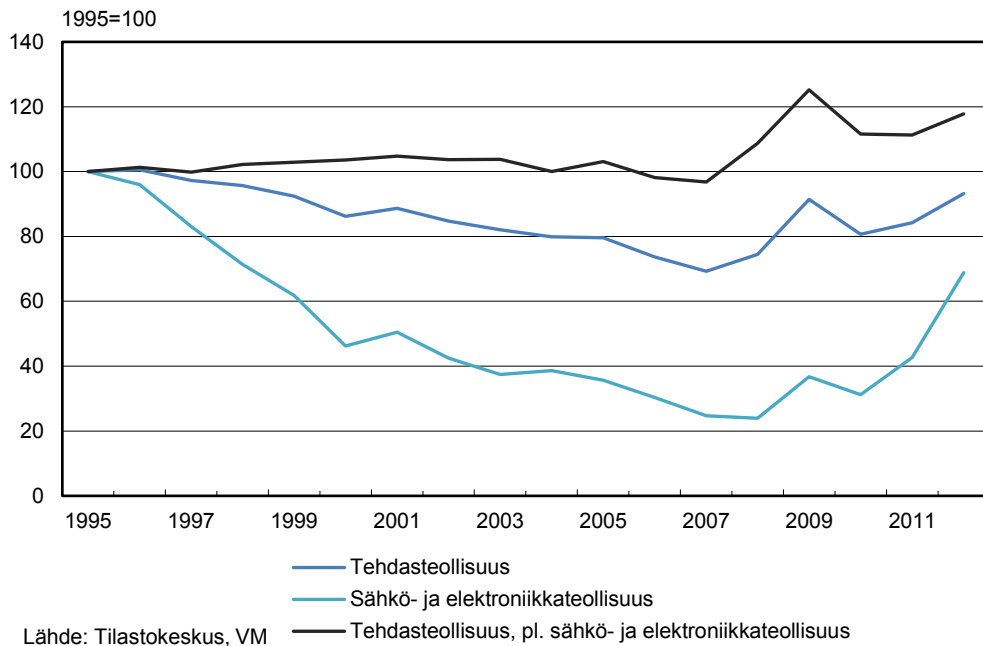
Kuviossa 8 esitetään yhteisessä valuutassa Suomen tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten kehitys suhteessa viidentoista kilpailijamaan ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen.⁷ Kuvioista nähdään, että tehdasteollisuuden kilpailukyky oli korkeimmillaan vuonna 2007 lähes yhtäjaksoisen ja pitkään jatkuneen myönteisen kehityksen seurauksena, mutta sen jälkeen tehdasteollisuuden kilpailukyky on heikentynyt huomattavasti. Eryityisesti vuosina 2011–2012 tehdasteollisuuden kilpailukyky on jatkanut heikkenemistään, sillä Suomessa yksikkötyökustannukset ovat kääntyneet nousuun, samalla kun useimmat Suomen kilpailijamaista ovat pystyneet alentamaan niitä. Kuvioista voidaan havaita, että sähkö- ja elektroniikkateollisuuden merkitys Suomen kilpailukyyn paranemisessa on ollut huomattava 1990-luvun puolivälin jälkeen.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vaikutusta teollisuuden yksikkötyökustannusten kehitykseen tarkastellaan myös kuviossa 9. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden nopea tuottavuuskehitys alensi alan yksikkötyökustannuksia lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2007 saakka. Samaan aikaan muun teollisuuden kuin sähkö- ja elektroniikkateollisuuden yksikkötyökustannukset pysyivät melko vakaina. Vuosina 1995–2007 teollisuuden yksikkötyökustannuskehitys näytti

⁷ Kuvion tiedot eivät ole päivittyneet toimikunnan edelliseen raporttiin nähden, sillä kuvion merkittävin lähde eli yhdysvaltalaisen The Conference Board -järjestö päivittää tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusvertailua vain kerran vuodessa.

sähkö- ja elektroniikkateollisuuden menestyksen johdosta hyvin myönteiseltä, sillä yksikkötyökustannukset laskivat noin 30 prosentilla. Vuosina 2008–2009 finanssikriisiä seurannut syvä taantuma sekä palkansaajakorvausten ripeä kasvu nostivat teollisuuden yksikkötyökustannuksia tuntuvasti. Taantumasta toipuminen alensi yksikkötyökustannuksia vuonna 2010, mutta ne kasvoivat muussa teollisuudessa jälleen vuonna 2012. Sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa yksikkötyökustannukset ovat vuosina 2008–2012 kasvaneet erittäin ripeästi, mikä on osaltaan vaikuttanut koko tehdasteollisuuden kohonneisiin yksikkötyökustannuksiin. Muun tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset ovat kuitenkin kasvaneet myös noin 20 % vuosina 2007–2012.

Kuvio 9. Tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten kehitys 1995-2012

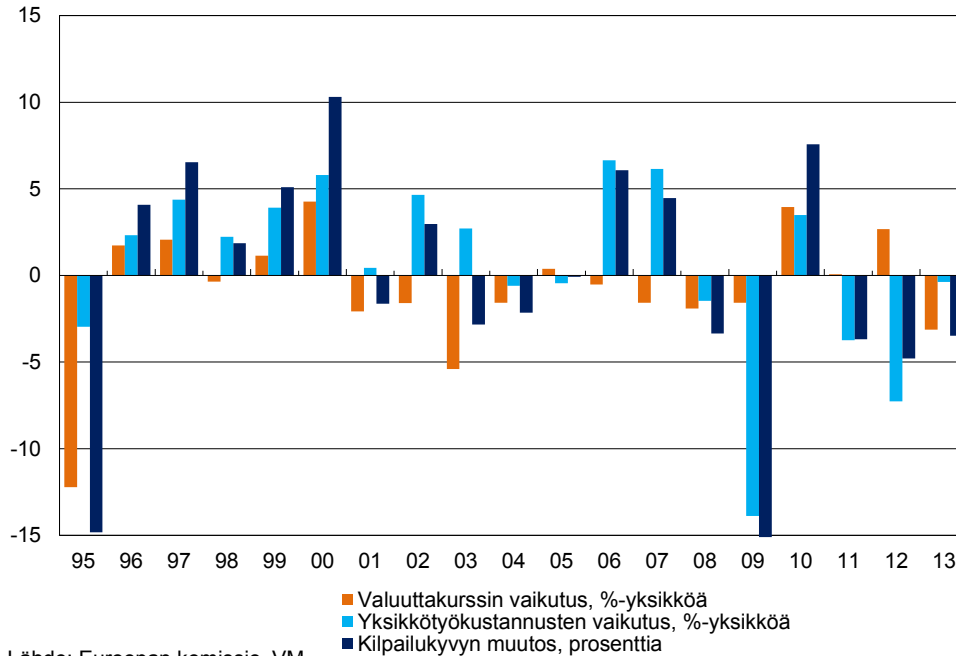

Kuviossa 10 tarkastellaan edelleen kilpailukykyä tehdasteollisuuden suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna, nyt Euroopan komission Suomelle laskeman indikaattorin avulla. Pienet erot kuvion 8 ja kuvion 10 vastaavan indikaattorin välillä syntyvät eroista mm. viitemaaryhmän koostumuksessa ja kauppapainoissa sekä perusvuoden valinnassa. Kuvion 10 komission kilpailukykyindikaattorin osoittama muutos kilpailukyvyssä jaetaan tässä ulkomaankauppapainoilla painotetun valuuttakurssin ja yksikkötyökustannusten muutosten vaikutuksiin. Näin voidaan tarkemmin eritellä kilpailukyvyyn paranemiseen tai heikkenemiseen vaikuttaneita tekijöitä. Kuviossa vaaleansininen pylväs kuvaa yksikkötyökustannusten suhteellisen muutoksen vaikutusta kilpailukykyyn. Esimerkiksi vuonna 2007 pylväs asteikon positiivisella puolella osoittaa yksikkötyökustannusten nousseen Suomessa kilpailijamaita maltillisemmin, mikä on tukenut kilpailukyvyyn myönteistä kehittymistä. Samana vuonna euron ulkoinen arvo kuitenkin vahvistui, mikä puolestaan haittasi suomalaisten tuotteiden kilpailukykyä. Valuuttakurssien muutosten vaikutusta kuvataan oranssilla pylväällä (vuonna 2007 oranssi pylväs asteikon negatiivisella puolella). Kilpailukyvyyn muutos yhteensä summautuu valuuttakurssin ja yksikkötyökustannusten vaikutuksista ja sitä kuvataan tummalla pylväällä. Tumma pylväs asteikon positiivisella puolella osoittaa siis kilpailukyvyyn kohenemistä.

Kuten edellä kuviossa 8, myös komission tarkastelemassa 37 maan joukossa Suomen tehdasteollisuuden kilpailukyky on heikentynyt kolmena viime vuonna. Kuviossa 10 nähdään teollisuuden kilpailukyvyyn heikentyneen kolmena viime vuonna. Vuonna 2012 yksikkötyökustannusten kasvu heikensi kilpailukykyä merkittävästi, mutta myönteinen valuuttakurssikehitys vaikutti

päinvastaiseen suuntaan. Kilpailukyvyyn heikkeneminen jatkui myös vuonna 2013, mutta nyt heikentyminen johtui liki kokonaan valuuttakurssimuutoksista, sillä yksikkötyökustannusten kasvun negatiivinen vaikutus jäi hyvin pieneksi.

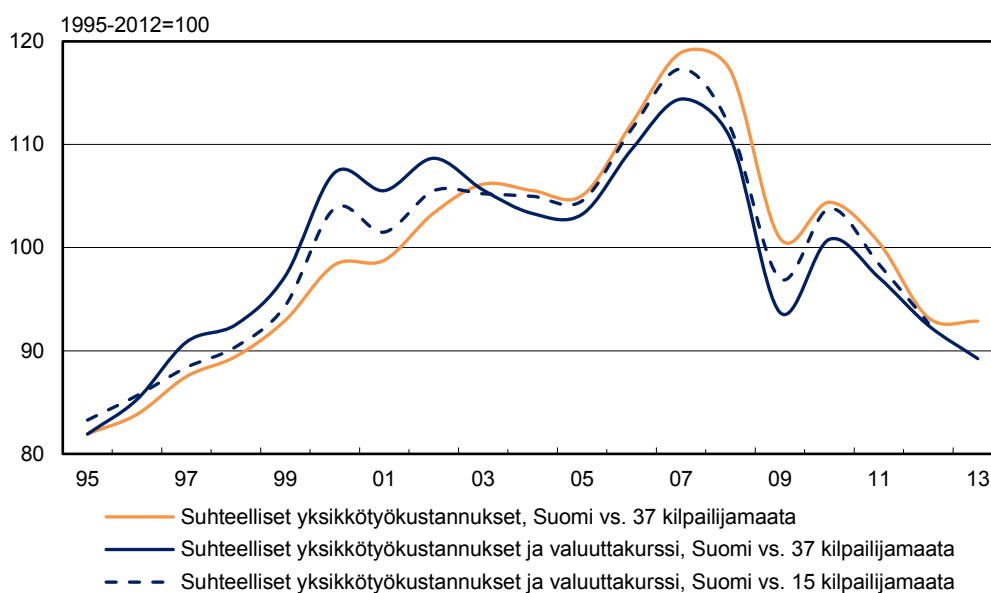
Kuvio 10. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori

Toimikunnan perinteistä indikaattoria (kuvio 8) voidaan vertailla komission laskemaan indikaattoriin (kuvion 10 tummansininen pylväs) muodostamalla indeksisarja komission yhteisessä valuutassa mitattujen suhteellisten yksikkötyökustannusten vuosimuutoksista. Vertailun helpottamiseksi molemmat indeksisarjat on suhteutettu pitkän aikavälin keskiarvoonsa samalla aikaperiodilla. Kuviossa 11 tehdasteollisuuden kilpailukykyindeksit on piirretty samaan kuvioon vuosina 1995–2013. Lisäksi kuvioon on piirretty pelkästään yksikkötyökustannusten vaikutuksen huomioiva kilpailukykyindikaattori (kuvion 10 vaaleansininen pylväs), joka on indeksoitu samaan tapaan kuin yksikkötyökustannusindikaattori.

Kuviosta 11 huomataan, että eri indikaattorit antavat hyvin samanlaisen kuvan tehdasteollisuuden kilpailukyvyyn kehittymisestä. Näin pitääkin olla, koska tarkoitus on mitata samaa ilmiötä ja indikaattorit poikkeavat toisistaan ainoastaan vertailumaajoukon ja käytettyjen kauppapainojen osalta. Samassa valuutassa mitattuihin suhteellisiin yksikkötyökustannuksiin perustuvat sarjat kulkevat lähes identtisesti ja kaikki kolme sarjaa sijoittavat kilpailukyvyyn huipun vuoteen 2007. Kaikkien indikaattoreiden perusteella näyttää myös siltä, että tehdasteollisuuden kilpailukyky on heikentynyt vuosina 2011–2012 selvästi vuosien 1995–2012 keskiarvon alapuolelle (kuvio 11). Toimikunnan perinteisen indeksin arvo vuodelle 2013 voidaan kuitenkin laskea vasta kuluvan vuoden lopulla. Komission indikaattoreiden mukaan viime vuonna tehdasteollisuuden suhteellinen kilpailukyky jatkoi heikkenemistään, vaikka ilman valuuttakurssin vaikutusta, pelkillä yksikkötyökustannuksilla mitaten, heikkeneminen on pysähtynyt.

Kuvio 11. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattoreita

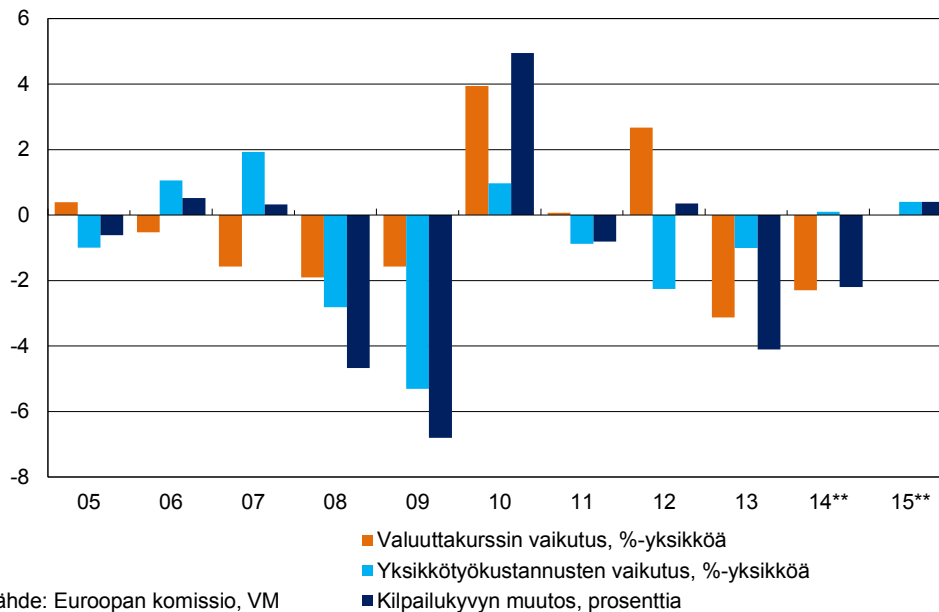

Lähde: Euroopan komissio, VM

Vastaava kilpailukyvyyn erittely voidaan luonnollisesti ulottaa myös koko talouden tasolle. Koko talouden tarkastelu on myös olennaista, sillä suljetun sektorin kustannuskehitys vaikuttaa välillisesti avoimen sektorin kilpailukykyyn, koska avoin sektori käyttää esimerkiksi suljetun sektorin asiantuntijapalveluja. Kuvio 12 kuvaa koko talouden kilpailukyvyyn kehitystä vuosina 2005–2014. Kuviossa on jaettu Euroopan komission Suomelle laskema koko talouden kilpailukykyindikaattori komponentteihinsa, suhteellisiin yksikkötyökustannuksiin ja valuuttakurssiin, samalla tavalla kuin edellä tehdasteollisuuden tapauksessa.

Kuviosta nähdään, että koko talouden kilpailukyky on kohentunut merkittävästi viimeksi vain vuonna 2010, jolloin talous toipui finanssikriisin jälkeisestä taantumasta, mutta tuolloinkin valuuttakurssin muutoksella oli tuntuva vaikutus kilpailukyvyyn kohenemiseen. Viime vuonna valuuttakurssi oli pääasiallinen syy kilpailukyvyyn heikkenemiseen, vaikka myös yksikkötyökustannusten kasvulla oli vaikutusta. Kuluvana vuonna kilpailukyvyyn ennustetaan heikkenevän valuuttakurssin vaikutuksesta. Ensi vuonna kilpailukyvyyn ennustetaan paranevan hitusen yksikkötyökustannusten kohotessa kilpailijamaissa aavistuksen Suomea nopeammin.

Kuvio 12. Koko talouden kilpailukykyindikaattori

Lähde: Euroopan komissio, VM

Muut koko talouden kilpailukyvyyn indikaattorit

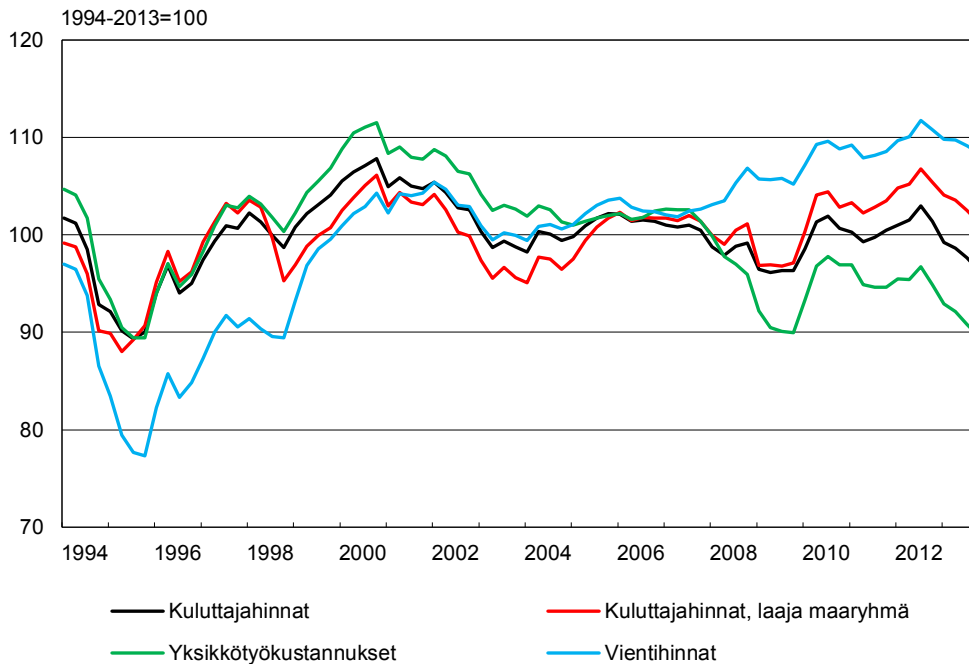
Yksikkötyökustannuksia on käytetty yleisimmin kilpailukyvyyn mittarina, koska niiden on perinteisesti katsottu heijastavan parhaiten eroja eri maiden tuottavuus- ja kustannuskehityksessä. Kuviossa 13 esitetään muita suhteellisen kustannustason mittareita, kuten suhteellisia kuluttajahintoja tai suhteellisia vientihintoja. Näitä tietoja ei ole saatavilla pelkästään tehdasteollisuuden osalta, joten tarkastelussa on tyydyttävä koko taloutta kuvaaviin indikaattoreihin.

Vuosina 2011–2012 koko talouden indikaattorit ovat osoittaneet kilpailukyvyyn myönteistä kehittymistä, mutta vuoden 2012 lopulta alkaen indikaattorit osoittavan kilpailukyvyyn heikentyneen. On syytä muistaa, että nämä indikaattorit sisältävät valuuttakurssin muutoksen vaikutuksen, ja vuosina 2011–2012 se on tukenut Suomen kilpailukyvyyn myönteistä kehitystä ja heikentänyt sitä puolestaan vuonna 2013. Kuluttajahinnoilla deflatoitu efektiivinen valuuttakurssi on puolestaan hintakehityksen indikaattori, joka kilpailukyvyyn näkökulmasta palautuu ostovoimajatteluun. Tämä indikaattori (musta käyrä) on laskenut hieman pitkän aikavälin keskiarvonsa hieman alapuolelle. Jos kuluttajahintoja verrataan laajaan 41 maan ryhmään (punainen käyrä), kehittyvien talouksien nopeamman kustannusten nousun rinnalla Suomen kuluttajahintojen nousu jää suhteellisesti hitaammaksi. Yksikkötyökustannusten (vihreä käyrä) avulla tarkasteltu koko talouden kilpailukyky on ollut pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella viime vuodet, ja se on heikentynyt edelleen vuonna 2013.

Vientihinnoilla deflatoitu indikaattori (sininen käyrä) antaa varsin erilaisen kuvan Suomen kilpailukyvyyn kehityksestä kuin muut indikaattorit. Se kuvaa sitä, että Suomen vientihinnat ovat laskeneet suhteessa vertailuryhmään. Indikaattorin mukaan Suomen kilpailukyky on vientihintojen laskun mukana parantunut 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Vaikka Suomen suhteellisten vientihintojen lasku kiistatta tekee niistä houkuttelevampia maailmanmarkkinoilla ja parantaa niiden kilpailukykyä tässä mielessä. Suomalainen vientiyritys tai palkansaaja ei tästä hyödy, sillä positiivisen tuottavuuskehityksen hyödyt ovat siis valuneet ulkomaille halvempien tuotteiden muodossa. Tämä on seurausta siitä, että tuotetaan tuotteita, joissa on alhainen arvonlisäys ja kova kansainvälinen kilpailu. Vientiteollisuuden näkökulmasta indikaattorit näyttävät osoittavan, että vuodesta 2000 alkaen sen myyntihinnat (sininen käyrä) ovat laskeneet samalla kun

yksikkötyökustannukset (vihreä käyrä) ovat nousseet. Kun myös tuontihinnat ovat samalla ajanjaksolla nousseet, tämä heikentää suoraan vientiteollisuuden kannattavuutta.

Kuvio 13. Koko talouden kilpailukykyindikaattoreita

Lähde: Euroopan komissio, VM

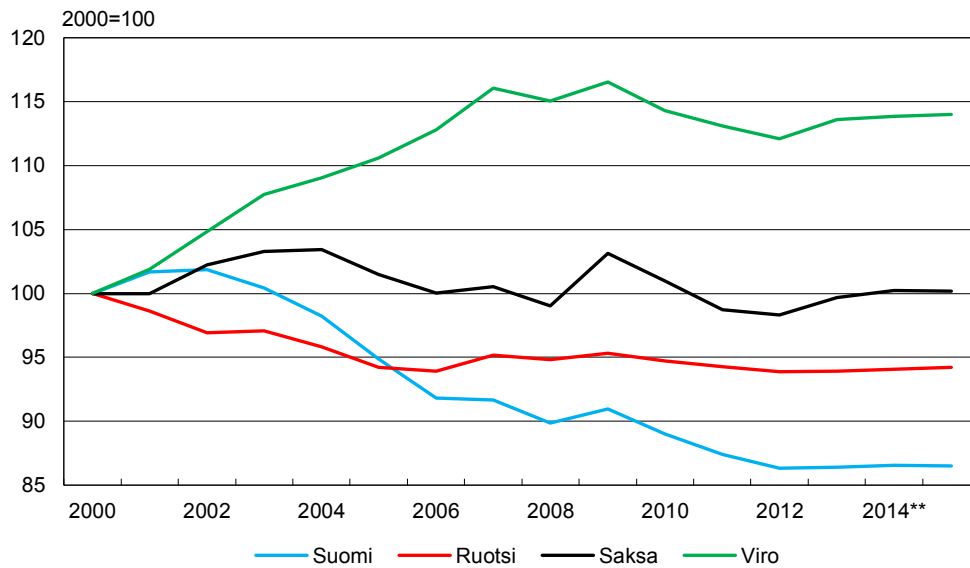
Kilpailukyky ja tulonmuodostus

Kilpailukykyä voidaan tarkastella myös suhteellista kustannustasoa mittaavia indikaattoreita laajemmin, kykyä kerryttää talouskasvu. Koko talouden tasolla hyvä kilpailukyky heijastuu yritysten kannattavuuteen, myönteiseen talouskasvuun ja materiaaliseen hyvinvointiin. Yrityksissä kannattavuutta ja kilpailukykyä määrittää keskeisesti tuottavuuden kehitys. Muita vaikuttavia tekijöitä työvoimakustannusten ohella ovat yritysten omien lopputuotteiden ja palveluiden myyntihinta. Lisäksi merkitystä on välituotepanosten, kuten raaka-aineiden, energian, vuokrien ja yritysten käyttämien palveluiden, hintakehityksellä. Seuraavassa tarkastellaan keskeisiä kehityssuuntia suomalaisten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksestä sekä välituotteiden roolista.

Vaihtosuhteen kehitys vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen vientiyritysten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksen ja ulkomailta ostettujen välipanosten luomien kustannuspaineiden kautta. Vaihtosuhte kuviossa 14 kuvaa Suomesta vietyjen tavaroiden ja palveluiden ja Suomeen tuotujen tavaroiden ja palveluiden hintojen kehitystä kansantalouden tilinpidossa. Suomen vaihtosuhte on heikentynyt merkittävästi 2000-luvulla. Erityisesti kallistuva energia on heikentänyt vaihtosuhteen kehitystä, sillä energiahyödykkeiden osuus on selvästi suurempi tuonnista kuin viennistä. Toisaalta Suomelle tärkeiden elektroniikkatuotteiden ja metsäteollisuuden tuotteiden hinnat ovat laskeneet maailmanmarkkinoilla. Viime vuosina elektroniikkatuotteiden osuus koko tavaraviennistä on kuitenkin laskenut merkittävästi 2000-luvun alkuvuosien huippuluvuista, joten Suomen vientihinnat kehittyvät positiivisemmin tulevaisuudessa ja vuoden 2013 ennakkotietojen sekä ennusteiden mukaan vaihtosuhteen heikkenemi-

nen onkin pysähtynyt. Ennusteet kuviossa 14 vuosille 2014–2015 ovat Euroopan komission toukokuun ennusteesta.

Kuvio 14. Vaihtosuhte

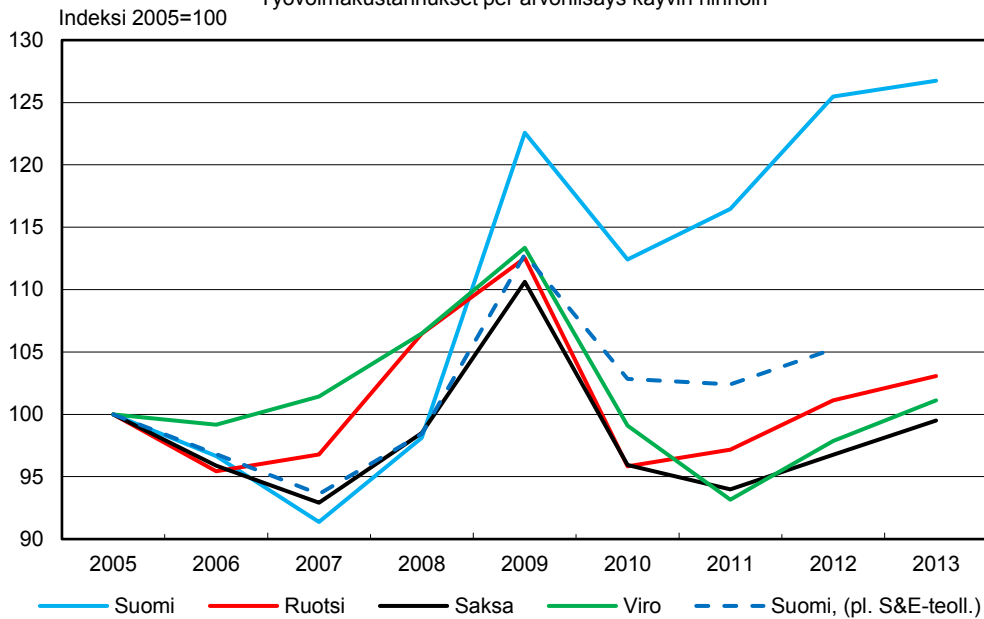
Lähde: Eurostat, ennuste Euroopan komissio

Tuonti- ja vientihintojen kehityksen vaikutusta yritysten kannattavuuteen ja palkanmaksuvara-
raan voidaan tarkastella reaalisilla yksikkötyökustannuksilla, jossa työvoimakustannusten ke-
hitystä verrataan euromääräiseen arvonlisäykseen (kuvio 15). Tämän luvun alussa esitetty
nimellisten yksikkötyökustannusten tarkastelu ei huomioi vaihtosuhteen heikkenemisen vai-
kutusta, sillä työvoimakustannukset suhteutetaan siinä tuotannon määrälliseen kehitykseen.
Reaalisilla yksikkötyökustannuksilla tarkasteltuna, Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpai-
lukyky suhteessa muihin maihin näyttää heikentyneen vielä enemmän kuin nimellisillä yksik-
kötyökustannuksilla mitattuna, erityisesti vuonna 2009. Tähän on syynä erityisesti sähkö- ja
elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahdus kyseisenä vuonna. Ero vuoden 2005 jälkei-
sessä kehityksessä valikoituihin kilpailijamaihin on suuri, ja se on jatkanut kasvamistaan myös
vuosina 2011–2012. Sen sijaan viime vuonna kehitys näyttää tasaantuneen ja reaaliset yk-
sikkötyökustannukset ovat kasvaneet Suomen tehdasteollisuudessa aavistuksen kilpailijamaita
hitaammin.

Kuvio 15. Reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa

Työvoimakustannukset per arvonlisäys käyvin hinnoin

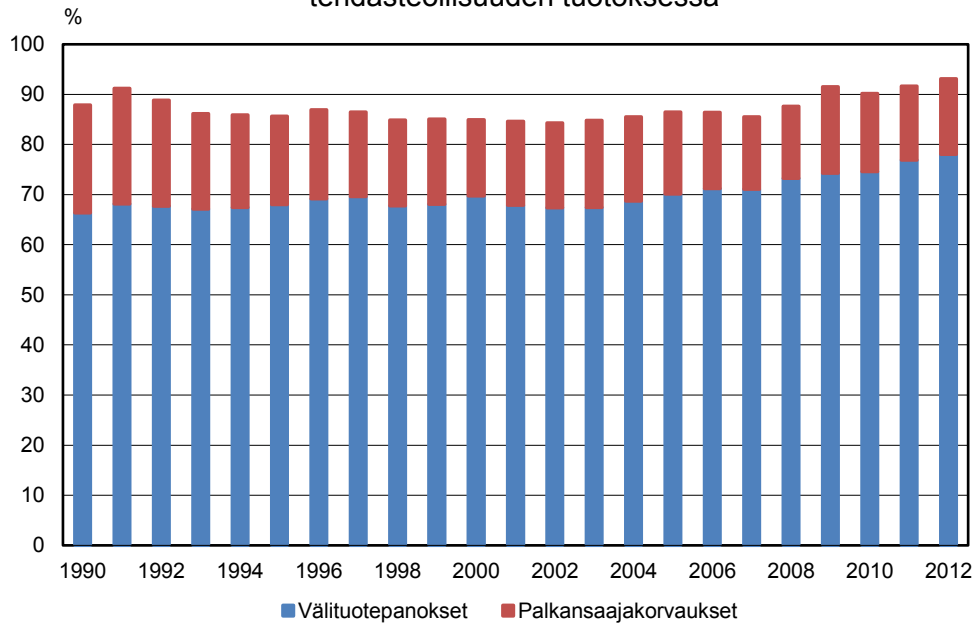
Lähde: Eurostat, Tilastokeskus, VM

Yksityisellä palvelusektorilla eli muilla kuin alkutuotannon, laajan teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla tai julkisella sektorilla, sen sijaan reaaliset yksikkötyökustannukset ovat kehittyneet vuoden 2005 jälkeen likimain samaa tahtia kilpailijamaiden, mm. Ruotsin ja Saksan, kanssa. Suomessa yksityisen palvelusektorin reaaliset yksikkötyökustannukset olivat viime vuonna reilut viisi prosenttia, Saksassa seitsemän prosenttia ja Ruotsissa alle prosentin korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005.

Välipanostusten huomioiminen kilpailukyvyyn osatekijänä on entistä tärkeämpää, sillä niiden osuus teollisuusmaiden välisessä kaupassa vaihdettavien tuotteiden tuotantokustannuksista on pitkällä aikavälillä kasvanut. Myös Suomessa välituotepanosten osuus on kasvanut ja työvoimakustannusten osuus pienentynyt (kuvio 16). Suomen tehdasteollisuudessa välituotepanosten osuus tuotoksen (myynnin) arvosta oli 78 % vuonna 2012. Ulkomailta ostettujen välipanosten kallistuminen on yksi vaihtosuhtekehitykseen vaikuttava tekijä. Välituotepanoksista huomattavan suuri osa on kuitenkin kotimaisia. Tehdasteollisuudessa noin 60 % välituotekäytöstä on kotimaista⁸. Välituotekustannukset vaikuttavat siten yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn paitsi tuontien ja raaka-ainehintojen kautta, myös esimerkiksi vuokrien ja liikkeenjohdon palvelujen hintakehityksen välityksellä.

8 Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Kuvio 16. Palkansaajakorvaukset ja välituotepanokset
tehdasteollisuuden tuotoksessa

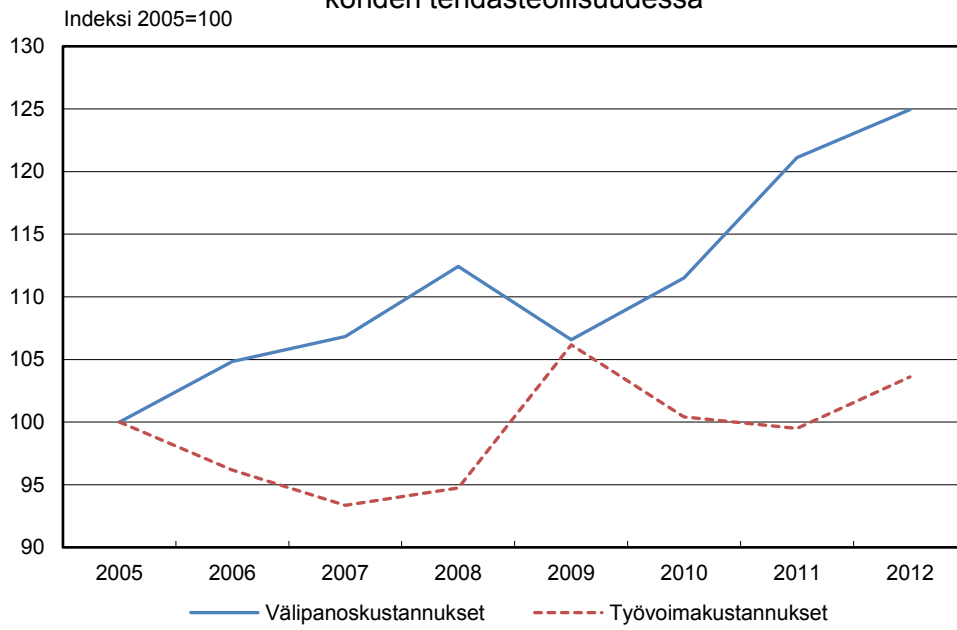
Lähde: Tilastokeskus, VM

Väliuotepanosten luomia kustannuspaineita voidaan tarkastella mittaamalla, kuinka paljon yhden tuotteen valmistamisesta syntyy väliuote- ja työvoimakustannuksia⁹ (kuvio 17). Näin tarkasteluna Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet enemmän väliuotteiden kuin suorien työvoimakustannusten suunnasta. Tehdasteollisuuden työvoimakustannukset ovat nousseet 2000-luvulla tuotoksen hintaa nopeammin paitsi vuosina 2010–2011. Myös välipanosten hinnat ovat pääosin nousseet tuotoksen hintaa nopeammin. Tuotoksen hinta on noussut 2000-luvulla keskimäärin 0,8 %, suorat työvoimakustannukset 4,0 % ja välipanosten hinnat 2,0 %. Erityisesti vuosina 2010 ja 2011 yritysten kustannuspaineet tulivat välipanosten puolelta. Vuonna 2012 työvoima- ja välipanostekustannukset kasvoivat kuitenkin suunnilleen samaa tahtia. Tässä yhteydessä on huomattava, että väliuotepanokset sisältävät melko paljon epäsuoria työvoimakustannuksia, joita voidaan arvioida tarkastelemalla eri tuotteiden palkkasisältöä. Näin arvioiden, tehdasteollisuuden kotimaisista väliuotepanoksista miltei 40 % on palkkoja¹⁰.

9 Välipanostekustannus (käyvin hinnoin) jaettuna tuotoksen määrällä (kiintein hinnoin).

10 Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Kuvio 17. Välipanostus- ja työvoimakustannus tuotosyksikköä kohden tehdasteollisuudessa

Lähde: Tilastokeskus, VM

Liite 1 Muutoksia veroissa ja etuuksissa

Seuraavassa on luettelomaisesti tiivistetty ne veroja ja sosiaalietuuksia koskevat muutokset, jotka vaikuttavat tässä raportissa tarkasteltuihin tuloihin ja kustannuksiin lähivuosina.¹¹ Ne on jaettu ansiotuloista kannettaviin veroihin, jotka vaikuttavat suoraan käytettävissä oleviin nettotuloihin sekä välilliseen verotukseen, joka kuluttajahintojen kautta niin ikään vaikuttaa ostovoimakehitykseen. Lisäksi luettelo sisältää sosiaalietuuksia ja yritysten veroja koskevat muutokset.

Ansiotuloista kannettavat verot

- Tuloveroasteikon inflaatiotarkistusten tekemättä jättäminen v. 2013
- Tuloveroasteikon 1,5 prosentin tarkistus 2014 (pl. ylin tuloraja)
- Tuloveroasteikkoihin täysimääräiset ansiotasot- ja inflaatiotarkistukset kolmeen alimpaan tuloluokkaan v. 2015 ja jäädytys siirretään v. 2016.
- Lapsiperheille suunnattu verovähennys v. 2015.
- Työtulo- sekä perusvähennyksen korotus (korotettu jo aikaisemmin, lisäkorotukset 2014 alusta), lisäkorotus v. 2015
- Kotitalousvähennyksen korotus 2014
- Uusi tuloluokka valtioverotuksessa yli 100 000 euron ansiotuloille vuosina 2013–2015, alennetaan 90 000 euroon v. ja jatketaan vuoteen 2018 saakka.
- työmatkakulujen vähennysoikeuden kaventaminen nostamalla työmatkakustannusten omavastuuosuus 750 euroon v. 2015
- Yleisradiovero v. 2013
- Keskimääräinen kunnallisvero kiristyy 0,36 prosenttiyksikköä v. 2014
- Osinkoverotuksen kiristäminen v. 2014
- Pääomatulojen ylemmän verokannan tulorajan laskeminen 30 000 euroon ja ylemmän verokannan korotus 33 prosenttiin v. 2015
- Opintolainan korkovähennysoikeus poistetaan v. 2015
- Asuntolainan korkovähennysoikeuden asteittainen rajaaminen 50 prosenttiin vuoteen 2018 mennessä
- Perintö- ja lahjaverotuksen kiristys korottamalla asteikkojen kaikkia rajaveroprosentteja yhdellä prosenttiyksiköllä ja yli miljoonan euron lahja- ja perintöosuuksien veroluokka pysyväksi v. 2016
- Kiinteistöverotuksen tasokorotus mm. verotusarvoja päivittämällä ja rajoittamalla ikälennusten maksimimäärää v. 2014
- Yleisen kiinteistöveron sekä vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveron laissa säädettyjen ala- ja ylärajojen korotus v. 2015

Välillisesti kannettavat verot

- Kaikkien arvonlisäverokantojen sekä vakuutusmaksuveron korotus yhdellä prosenttiyksiköllä v. 2013
- Asunto-osakkeiden ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden varainsiirtoveron verokanta 1,6 prosentista kahdeksan prosenttiin v. 2013. Kiinteistöyhtiöiden velkaosuus lisätään varainsiirtoveron veropohjaan
- Liikennepolttoaineverojen korotukset v. 2014 ja v. 2015. Jäteveron korotus v. 2013 sekä turpeen veron korotus v. 2013. Aiemmin päätetty turpeen vuoden 2015 veronkorotus peruutetaan ja sen sijaan korotetaan lämmitys- ja työkonepolttoaineiden hiilidioksidiveroa v. 2015.
- Virvoitusjuomaveron korotus v. 2014 ja makeisveron korotus v. 2015
- Alkoholiverotuksen kiristys v. 2014
- Tupakkaverotuksen kiristys v. 2014 ja v. 2015
- Ajoneuvoverotuksen kiristys v. 2013 ja v. 2016
- Sähkövero I:n korotus v. 2014 ja v. 2015
- Muuttoautojen verotuen poistaminen v. 2015

¹¹ Pääministeri Stubbin hallituksen 19.6.2014 julkaistuun hallitusohjelmaan sisältyvät toimenpiteet on sisällytetty tähän luetteloon, vaikka raportti muutoin perustuu VM:n kansantalousosaston 18.6.2014 julkaistulle ennusteelle, joka ei vielä sisältänyt arviota kyseisten toimenpiteiden vaikutuksista.

Yritysverotus

- Yhteisöverokannan alentaminen 20,0 prosenttiin v. 2014
- T&K-verokannustin, jonka kautta yrityksille hyvitetään yhteisöverosta T&K-henkilöstön palkkakustannuksia vuosina 2013–2014 (aiemmin v. 2015 asti)
- Tuotannollisiin investointeihin sovelletaan korotettuja poisto-oikeuksia 2013–2014 (aiemmin v. 2015 asti)
- Hallitusohjelman mukainen pankkivero käyttöön v. 2013
- Edustusmenojen vähennysoikeuden poisto v. 2014 ja palautus v. 2015
- Väylämaksut puolitetaan ja tavaraliikenteen ratavero poistetaan vuosiksi 2015–2017
- Kaivostoiminnan energiaverotuet poistetaan, aiemmin verovapaa nestekaasu säädetään verolliseksi ja taksien (pl. erityisvarustellut taksit) autoveroalennuksesta luovutaan v. 2015
- Sijoitustoiminnan verohuojennus ns. businessenkeli vähennys vuosiksi 2013-2015
- Konesalien sähköveron alennus v. 2014

Etuudet

- Työmarkkinatuen tarveharkinta poistetaan puolison tulojen osalta v. 2013
- Lomakorvauksen jaksoituksen poisto työttömyysturvassa v. 2013
- Työttömyysturvaan 300 euron suojaosa ja työttömyyspäivärahan omavastuuajan lyhentäminen seitsemästä päivästä viiteen päivään v. 2014
- Alle kolmen vuoden työhistorian omaavien ansiopäivärahauden enimmäiskesto aika lyhenee 400 päivään, työssäoloaika lyhenee 34 viikosta 26 viikkoon ja työllistymistä edistävästä aktiivitoimenpiteistä kieltäytyminen 250 ensimmäisen työttömyyspäivän aikana lyhentää päivärahaa 100 päivällä. Ansiopäivärahan korvaustasoja vähennetään ja työllistymistä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin osallistuvilla maksetaan muutosturvan mukaista päivärahaa. Muutokset tulivat voimaan v. 2014.
- Vuorotteluvapaajärjestelmän tiukentaminen syksystä 2014 alkaen
- Ansiosidonnaista työttömyysturvaa leikataan v. 2015. Tavoitteena on kohdistaa säästö korkeimpia työttömyyspäivärahoja saaviin.
- Asumistuen suojaosan käyttöönotto v. 2015 aikana
- Eräisiin etuuksiin ylimääräinen ja tilapäinen indeksitarkistus v. 2013 ALV-kannan nousun vuoksi
- KEL- ja TyEL-sidonnaiset indeksikorotukset tehdään v. 2015 pääsääntöisesti 0,4 % suuruisena.
- Lapsilisien indeksijääditys vuosina 2013–2015
- Lapsilisien leikkaus v. 2015
- Joustavan hoitorahan käyttöönotto v. 2014
- Subjektivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen v. 2015
- Kotihoidon tuen puolittaminen vanhemmille v. 2015 aikana
- Valtion perimien maksujen tarkistus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotus v. 2015
- Valtion sairausvakuutuslaista johtuvia menoja vähennetään. Lisäksi lääkekorvauksille asetetaan vuosittainen alkuomavastuu 18 vuotta täyttäneille v. 2016

Liite 2 Koko talouden yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain

	2008	2009	2010	2011	2012	2013e	2014e	2015e	Keskimäärin		Yhteensä	
									99-13	14e-15e	99-13	14e-15e
Euroalue												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,4	1,5	1,9	2,1	1,8	1,6	1,7	1,9	2,3	1,8	40,0	3,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,6	0,1	-0,1	0,1	0,0	--	--	-0,2	--	-2,5	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,6	2,1	1,7	2,2	1,8	1,6	--	--	2,4	--	43,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,4	-2,6	2,5	1,3	0,0	0,4	0,9	1,0	0,6	1,0	9,8	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,8	4,3	-0,6	0,8	1,9	1,2	0,7	0,9	1,6	0,8	27,5	1,7
Itävalta												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,2	1,7	1,1	1,9	2,6	2,1	2,0	2,0	2,1	2,0	36,3	4,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	--	--	-0,1	--	-1,5	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,5	1,7	1,0	1,9	2,5	2,1	--	--	2,2	--	38,4	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,5	-3,1	0,8	1,1	-0,4	-0,3	0,9	1,0	0,7	0,9	11,9	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,7	5,0	0,3	0,8	3,0	2,4	1,1	1,1	1,3	1,1	21,9	2,2
Belgia												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,6	1,2	1,4	3,1	3,7	2,0	0,6	2,2	2,7	1,4	48,6	2,8
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,1	0,6	0,2	-0,1	0,1	-0,1	--	--	0,1	--	0,8	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,4	0,6	1,2	3,1	3,6	2,1	--	--	2,6	--	47,4	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,8	-2,6	1,6	0,4	-0,3	0,5	1,1	0,8	0,6	1,0	9,9	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	4,4	3,9	-0,3	2,7	4,1	1,5	-0,6	1,4	2,0	0,4	35,2	0,9
Saksa												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,1	0,1	2,4	3,0	2,6	2,0	2,9	3,3	1,4	3,1	23,6	6,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,2	0,1	-0,3	-0,3	-0,2	--	--	-0,1	--	-1,6	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,3	0,0	2,3	3,3	2,9	2,2	--	--	1,5	--	25,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,1	-5,2	3,5	1,9	-0,4	-0,1	1,3	1,6	0,6	1,5	10,0	2,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,3	5,6	-1,1	1,0	3,1	2,1	1,6	1,6	0,8	1,6	12,3	3,3
Espanja												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	6,7	4,3	0,3	1,0	-0,3	0,1	0,2	0,1	2,6	0,1	46,9	0,2
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,5	-0,2	0,6	-0,2	0,9	0,3	--	--	--	--	--	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	7,3	4,6	-0,3	1,2	-1,2	-0,2	--	--	--	--	--	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,0	2,9	2,0	2,0	2,7	1,8	0,5	0,6	0,8	0,6	13,3	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	5,6	1,4	-1,8	-1,0	-3,0	-1,7	-0,4	-0,6	1,7	-0,5	29,6	-0,9
Ranska												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,6	1,8	2,4	2,7	2,2	1,7	1,2	1,3	2,6	1,3	46,9	2,5
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	0,2	-0,1	0,5	0,2	0,2	--	--	0,0	--	-0,2	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,6	1,5	2,5	2,2	1,9	1,5	--	--	2,6	--	47,2	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,6	-1,9	1,7	1,4	0,1	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	11,1	1,4
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,2	3,7	0,7	1,3	2,1	1,1	0,5	0,6	1,9	0,6	32,2	1,1
Italia												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,0	-0,1	2,2	1,1	0,1	1,4	1,7	1,6	1,9	1,6	33,6	3,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,4	-0,1	0,0	0,2	-0,2	0,0	--	--	-0,1	--	-1,5	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,6	0,1	2,2	0,9	0,3	1,3	--	--	2,1	--	35,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-1,4	-3,9	2,5	0,1	-2,1	0,1	0,9	0,8	-0,2	0,8	-3,4	1,6
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	4,5	4,0	-0,2	1,0	2,2	1,2	0,8	0,8	2,2	0,8	38,3	1,6
Alankomaat												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,3	2,2	1,2	1,4	1,7	2,2	2,3	1,9	2,8	2,1	51,7	4,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,3	0,1	0,2	0,0	0,9	0,2	--	--	0,3	--	4,5	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,0	2,1	1,0	1,3	0,8	2,0	--	--	2,5	--	45,2	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,3	-3,0	1,9	0,2	-1,1	0,2	2,0	0,8	0,7	1,4	10,7	2,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,0	5,3	-0,6	1,1	2,8	2,0	0,3	1,2	2,1	0,7	37,1	1,5
Suomi												
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	4,4	2,3	1,8	3,2	3,5	2,1	1,5	1,6	3,1	1,5	57,4	3,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,6	-0,8	0,1	0,1	-0,1	--	--	-0,2	--	-3,2	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	4,4	2,9	2,6	3,1	3,3	2,2	--	--	3,3	--	62,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-2,2	-6,1	3,4	1,3	-1,1	-0,1	0,4	0,7	0,9	0,6	14,9	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	6,7	9,0	-1,6	1,9	4,6	2,2	1,1	0,9	2,1	1,0	37,0	1,9

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähde: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (toukokuu 2014)

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI

PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO

p. 0295 16001

f. 09 1602 2165

julkaisut@vnk.fi

www.vnk.fi/julkaisut